

Збірник наукових матеріалів
XXXIX Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«СУЧАСНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ НАУКИ»

20 січня 2020 року

Частина 5

м. Вінниця

Сучасний вектор розвитку науки, XXXIX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 20 січня 2020 року. – Ч.5, с. 68.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXIX Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Сучасний вектор розвитку наук», 20 січня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Юридичні науки

<i>Балабін В.М.</i> НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	4
<i>Биченкова А.В.</i> КЛІНІЧНІ ПРОТОКОЛИ ЯК ОСНОВА ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ КЛІНІЧНИХ ПРОТОКОЛІВ.....	9
<i>Бондюк А.Л., науковий керівник Світлична Г.О.</i> СПРОЩЕНЕ СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В КОНТЕКСТІ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ	13
<i>Буфан В.В.</i> ВИКОНАВЕЦЬ ЯК ВИД СПІВУЧАСНИКА У ЗЛОЧИНІ.....	19
<i>Буфан Д.Д.</i> ШАХРАЙСЬКІ ДІЇ ПІД ЧАС КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ НЕРУХОМОСТІ	24
<i>Веселовська А.О.</i> ФУНКЦІЇ СЛІДЧОГО СУДДІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	29
<i>Вівчарук Д.П., Спасюк С.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ОХОРОНИ КЛІМАТУ В Україні.....	33
<i>Данилова І.О.</i> ЩОДО ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ МОРЯКІВ	38
<i>Деркаченко Ю.В., Яковенко Ю.Л.</i> МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ У БОРОТЬБІ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ	41
<i>Діхтяр А.М.</i> ЧИ ІСНУЄ ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В УКРАЇНІ?	44
<i>Діхтяр А.М.</i> ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ.....	47
<i>Діхтяр А.М.</i> РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ АКТІВ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ	51
<i>Діхтяр А.М.</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК.....	54
<i>Діхтяр А.М.</i> КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ.....	57
<i>Дутка М.Р.</i> ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	61

НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Балабін В.М.,
*студент юридичного інституту
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

Судовий розгляд кримінальної справи – це не перша стадія кримінального провадження і заява потерпілого про кримінальне правопорушення не є безпосереднім законним приводом для його початку. Для того, щоб він відбувся і на його основі було винесено законне, обґрунтоване і справедливе процесуальне рішення, йому, за законом, має передувати вирішення питання про початок досудового розслідування тощо (ч.2 ст.283 КПК України) [1].

Для справедливого судового розгляду важлива активна процесуальна діяльність потерпілого як учасника кримінального провадження. Тому забезпечення доступу до правосуддя передбачає необхідність обґрунтованого і своєчасного залучення потерпілого до провадження, роз'яснення йому процесуальних прав (заявляти клопотання, відводи, оскаржувати дії, бездіяльність та рішення органів і осіб, які здійснюють кримінальне провадження).

Право на доступ до правосуддя у кримінальному провадженні не є абсолютним. Воно може бути обмежене у випадках передбачених процесуальним законом. Зокрема, ст. 394 Кодексу передбачає обмеження права учасників провадження на апеляційне оскарження судових рішень, зокрема позбавлення права на оскарження судового рішення:

1) з підстав заперечення обставин, які ніким не оспорювалися під час судового розгляду і дослідження яких судом було визнано недоцільним відповідно до положень ч.3 ст.349 Кодексу,

2) ухваленого на підставі угод, якщо всі передбачені законом умови були дотримані судом [1].

На можливість такого обмеження права на доступ до правосуддя неодноразово звертав у своїх рішеннях і Європейський суд з прав людини. Водночас він особливо наголосив, що такі обмеження не можуть обмежувати право доступу до правосуддя таким чином і до такої міри, що зачіпають саму його сутність. Конвенція має на меті захист не теоретичних чи ілюзорних, а конкретних і дійсних прав. Це зауваження стосується, зокрема, права на доступ до правосуддя, беручи до уваги видне місце, яке займає в суспільстві право на справедливий судовий розгляд [2].

При цьому такі обмеження не обмежують загальне право особи на доступ до правосуддя. Право потерпілого на доступ до правосуддя передбачає і виконання ухваленого судом на основі судового розгляду вироку чи іншого підсумкового процесуального рішення виконаними завдання кримінального провадження можна вважати не тоді, коли суд ухвалив рішення за результатами розгляду, а тоді, коли воно набере законної сили і буде виконане. Це відповідає і праву особи на доступ до правосуддя.

Якщо внутрішнє законодавство Договірної Сторони допускає невиконання остаточного судового рішення на шкоду одній із сторін, право на судовий розгляд стає ілюзорним. Видається немислимим, щоб ч.1 ст.6, детально описуючи процедурні гарантії, надані сторонам, такі як справедливість, публічність, ефективність судового розгляду, при цьому не забезпечувала виконання судового рішення. Тлумачення ст. 6 лише як такої, що гарантує право на доступ до суду і проведення судового розгляду, може призвести до ситуацій несумісних з принципом верховенства права, який Договірні Сторони зобов'язалися дотримуватися при ратифікації Конвенції.

Виконання судового рішення, винесеного будь-яким судом, має розглядатися як складова частина "судового розгляду" у розумінні ст. 6. Умисне невиконання судового рішення або перешкодження його виконанню тягне за собою кримінальну відповідальність (ст. 382 КК України) [7, с.10].

Забезпечення доступу до правосуддя має здійснюватися на всіх стадіях кримінального провадження – досудового розслідування, підготовчого

провадження, судового розгляду, апеляційного і касаційного провадження, провадження у Верховному Суді України і за нововиявленими обставинами, виконання судового рішення.

Кожен з учасників кримінального провадження має право взяти участь у розгляді судом справи, яка стосується його прав та законних інтересів на всіх стадіях судового провадження. На кожній стадії судового провадження суд має своєчасно роз'яснити кожному такому учаснику провадження це право і забезпечити можливості для його реалізації, обов'язково повідомивши про дату, час і місце судового провадження. Зазначені загальні положення про право потерпілого на доступ до правосуддя стосуються кримінального провадження як з державною, так і з приватною формою обвинувачення [4, с.210].

Водночас кримінальне провадження з приватною формою обвинувачення має, з точки зору цього права, значні особливості. Кримінальне провадження з приватною формою обвинувачення є досить значним за обсягом винятком із засади публічності (ст.25), який визначається засадою диспозитивності (ст.26 Кодексу), Воно може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого, проти прав, свобод та законних інтересів якого вчинено кримінальне правопорушення, відмова ж потерпілого, а у випадках, передбачених Кодексом, відмова його представника від обвинувачення є безумовною підставою для закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення [5, с.303].

Відповіді на всі інші численні питання змісту цього провадження, зокрема і його закінчення залежно від волевиявлення потерпілого, потрібно шукати в інших статтях загальної та особливої частин Кодексу, що, зрозуміло, створює незручності в користуванні кримінальним процесуальним законом при здійсненні конкретного кримінального провадження як для суду, так і для сторін кримінального провадження, потерпілого та інших учасників кримінального провадження.

Законодавець невиправдано недооцінює цей вид кримінального провадження. Адже та обставина, що кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення здійснюється щодо значно меншого обсягу кримінальних правопорушень,

ніж у формі державного обвинувачення, не дає жодних підстав для применшення його значення у кримінальному провадженні загалом.

По-перше, на нього, як і на кримінальне провадження у формі державного обвинувачення, поширюються загальні завдання кримінального провадження (ст. 2 Кодексу). По-друге, перелік кримінальних правопорушень, щодо яких можливе кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення, передбачає понад 50 складів кримінальних правопорушень, більшість яких належать до правопорушень середньої тяжкості, а деякі – до тяжких, наприклад зґвалтування, передбачене ч.2 ст.152 КК України, за яке передбачене покарання до десяти років позбавлення волі [7].

Виходячи із змісту ст.477 Кодексу, можна дійти висновку про те, що законодавець в інтересах можливого відновлення і збереження подружніх, сімейних та інших близьких родинних стосунків відповідно у пунктах 2 і 3 цієї статті передбачив для потерпілого можливість вибору стосовно подання заяви про вчинення щодо нього кримінального правопорушення, якщо воно вчинене його дружиною(чоловіком), іншим близьким родичем чи членом сім'ї потерпілого з числа осіб, зазначених у п.1 ч.1 ст.3 Кодексу.

На розсуд потерпілого винесено і можливість подання заяви про вчинення щодо нього кримінального правопорушення, передбаченого пунктом 3, якщо воно вчинене особою, яка щодо потерпілого була найманим працівником і завдала шкоду виключно власності потерпілого. Слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання потерпілим або його законним представником заяви про вчинення кримінального правопорушення, зазначеного у ст. 477 Кодексу, зобов'язані внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань і розпочати розслідування [8, с.209].

Як і в кримінальному провадженні з державною формою обвинувачення, у кримінальному провадженні з приватною формою обвинувачення потерпілий має процесуальні права та обов'язки, передбачені ст. 56, 57 Кодексу, і може користуватися допомогою представника (ст. 58 Кодексу) і законного представника (ст. 59 Кодексу). Проте, як і в КПК 1960 року, випадки

обов'язкової участі представника потерпілого в новому КПК не передбачено.

Важливою відмінністю участі потерпілого у кримінальному провадженні з приватною формою обвинувачення є те, що йому тут належить ще й право підтримувати обвинувачення або відмовитися від обвинувачення, що є безумовною підставою для закриття кримінального провадження (ч.4 ст.26 Кодексу).

Аналіз положень КПК України 2012 року про кримінальне провадження з приватною формою обвинувачення, з точки зору забезпечення права потерпілого на доступ до правосуддя, свідчить про те, що, незважаючи на виділення зазначеного виду провадження в окрему главу Кодексу, цього явно недостатньо для належного врегулювання змісту цього провадження, оскільки глава має лише три статті (ст. 477-479) [3, с.80]

Водночас у багатьох інших главах він містить численні розрізнені положення, які визначають зміст даного провадження і мали б бути сконцентровані у своїй переважній більшості в одному місці, що сприяло б суду, потерпілому та іншим учасникам кримінального провадження швидше і правильно орієнтуватися в положеннях закону, які визначають особливості кримінального провадження з приватною формою обвинувачення.

Отже, забезпечення доступу потерпілого до правосуддя у цьому кримінальному провадженні сприяло б і визначення у Кодексі випадків обов'язкової участі адвоката-представника потерпілих, які є неповнолітніми, визнані судом недієздатними або обмежено дієздатними, або через свої хворобу, фізичні чи психічні вади не можуть самостійно реалізувати свої права та захистити законні інтереси, з наданням безоплатної правової допомоги малозабезпеченим особам та особам, які не можуть самостійно реалізувати свої права та захистити законні інтереси.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року // Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. Київ, 1996. С. 12-17.

3. Стрельцов Є. Л. Кримінальне право України: Особлива частина: підруч. Харків: Одіссей, 2009. 469 с.
4. Котубей І. І. Фактичні обставини кримінального провадження та їх встановлення судом першої інстанції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2014. № 7. С. 208-211.
5. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: підручник. Київ: Істина, 2014. 432 с.
6. Удалова Л., Рожнова В. Кримінальний процесуальний кодекс України – новий етап у розвитку теорії та практики здійснення кримінального провадження// Право України. 2013. №11. С.80–87.
7. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. Київ, 1992. С. 18–24.

УДК 342

Юридичні науки

КЛІНІЧНІ ПРОТОКОЛИ ЯК ОСНОВА ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ КЛІНІЧНИХ
ПРОТОКОЛІВ

Биченкова Анастасія Василівна
студентка юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Кожен медик у своїй роботі зобов'язаний користуватися чітко визначеними інструкціями. Такі інструкції називаються – клінічні протоколи.

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України № 751 Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України [1], можна зробити висновок, що клінічний протокол – це клінічна настанова, яка визначає процес надання медичної допомоги при певному захворюванні та

затверджується Міністерством охорони здоров'я. Тобто клінічний протокол – це інструкція, якою керується лікар, при лікуванні певної хвороби, або вирішенні конкретної клінічної ситуації. З практично-юридичної точки зору клінічні протоколи допомагають визначити правильність дотримання алгоритму лікування пацієнта за наявності спору, а отже вони є основою доказової медицини. Доцільність використання у нашій правовій системі зазначеної медико-технологічної документації також зумовлена перевіреністю її ефективності на національному та міжнародному рівні, що, в свою чергу, унеможливорює діяльність лікарів поза межами її приписів та значно спрощує процедуру вибору способу лікування та діагностики захворювання.

В Україні застосовуються два види клінічних протоколів: новий (міжнародний) клінічний протокол медичної допомоги (Далі: міжнародний КП) та уніфікований клінічний протокол медичної допомоги (Далі: уніфікований КП).

Пропоную проаналізувати відмінності між ними. (Таблиця 1)

Таблиця 1

Критерії аналізу	Уніфікований КП	Міжнародний КП
Впровадження	Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28 вересня 2012 року № 751 Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України	<i>Наказ МОЗ України № 1422 від 29 грудня 2016 р. Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 28 вересня 2012 року № 751, який дозволяє українським лікарям використовувати у своїй роботі міжнародні КП.</i>
Мова викладу	Українська	Перекладений українською мовою або викладений англійською мовою чи мовою оригіналу
Обов'язковість застосування	Обов'язковий	Є обов'язковим для застосування у випадку відсутності уніфікованого клінічного протоколу медичної допомоги при такому самому захворюванні за умови, що такий клінічний протокол перекладено українською мовою та затверджено Міністерством охорони здоров'я України.

Відповідальний суб'єкт за застосування медичного протоколу	Лікар	Лікар
---	-------	-------

Аналізуючи правові аспекти клінічних протоколів, варто зауважити, що на зараз наявні значні практичні та юридичні недоліки в їх застосуванні. Зокрема мова, якою викладені міжнародні КП. Зважаючи на те, що основна більшість КП не має офіційного перекладу українською мову, Наказом МОЗ України від 28 вересня 2012 року № 751, медикам дозволяється використовувати міжнародні КП перекладені лікарями самостійно або перекладені закладом охорони здоров'я. Наразі постає питання компетентності українських лікарів в перекладі подібних текстів, та в тому, чи буде такий переклад допустимим у випадку його пред'явлення в судовому порядку. При тому у юристів буде поставати маса практичних питань при здійсненні захисту прав пацієнта чи медичної установи. Процедура проведення перекладу міжнародних КП на законодавчому рівні не урегульована і подальша доля застосування КП, перекладених закладами охорони здоров'я або лікарями, невідома. Оптимальним вирішенням зазначеної проблеми може стати лише офіційний переклад міжнародних КП, однак на зараз МОЗ України працює над перекладом (Топ 100) найбільш актуальних захворювань і станів, що зустрічаються на первинній ланці [2]. Практичною порадою для уникнення правових невизначеностей у майбутньому може стати їх нотаріальне засвідчення.

Наступним правовим питанням є випадки обов'язкового застосування міжнародних КП. Згідно з Наказом МОЗ України №751, міжнародний КП обов'язково застосовується за одночасної наявності таких умов:

- він перекладений українською мовою;
- відсутній уніфікований КП;
- затверджений МОЗ України.

Однак у міжнародних КП можуть зазначатися лікарські засоби, обладнання, яке не використовується на теренах України, а, як відомо, нормативні приписи не можуть дотримуватися частково.

У вищезазначеному Наказі МОЗ України вказаний алгоритм дій у таких випадках, однак і він не є досконалим. До прикладу у п.п. 3.6. зазначено: «У разі якщо повне дотримання нового клінічного протоколу не є можливим через неможливість використання відповідних лікарських засобів або через відсутність необхідного обладнання/технологій, лікар повідомляє пацієнта про інші медичні установи, де медична допомога може бути надана у повній відповідності до нового клінічного протоколу...». Однак чи є у лікаря достатньо інформації про наявність медичного обладнання у іншому медичному закладі та чи не стане це у подальшому підставою для відмову у наданні медичного обслуговування. А от у разі відсутності лікарського засобу, зазначеного у міжнародному КП на території України, МОЗ України покладає на лікаря відповідальність по обранню для надання медичної допомоги іншого аналогічного лікарського засобу. Однак критерії такої заміни відсутні. Захист лікаря в подібній ситуації забезпечує тільки наявність інформованої згоди пацієнта на заміну лікарського засобу.

Отже, ідея по запровадженню міжнародних КП досить вдала, проте на зараз у медичної та юридичної спільноти виникає більше запитань, ніж відповідей. В подальшому задля уникнення непорозумінь необхідно чітко прописати процедуру використання неперекладених МОЗ України міжнародних КП, інформування лікарів про наявність обладнання у медичних закладах, критерії заміни лікарських засобів.

Література:

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28 вересня 2012 року № 751 Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України

2. Офіційний портал Міністерства охорони здоров'я URL: <https://guidelines.moz.gov.ua>

3. *Наказ МОЗ України № 1422 від 29 грудня 2016 р.* Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 28 вересня 2012 року № 751

4. Офіційний портал Міністерства охорони здоров'я URL: <https://moz.gov.ua/article/news/klinichni-protokoli-scho-ce-i-chi-e-voni-v-ukraini->

5. Доповідь заступника міністра охорони здоров'я України О. Лінчевського: «МІЖНАРОДНІ ПРОТОКОЛИ ЛІКУВАННЯ: ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ» на II Legal Medical Forum URL: <http://medlegalforum.com.ua>

УДК 347

Юридичні науки

СПРОЩЕНЕ СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В КОНТЕКСТІ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ

Бондюк А.Л.

Студентка Міжнародно-правового факультету

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

*Науковий керівник: **Світлична Г.О.***

к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу

Однією з цілей сучасного правосуддя є ефективний захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав осіб, вирішення з найменшими витратами спору між сторонами у найкоротші терміни, а також зменшення навантаження на суддів. Одним із пріоритетних напрямків вдосконалення цивільного судочинства держав Європейського Союзу стало створення спрощених процедур судового розгляду та вирішення справ (європейські процедури дрібних тяжб). Так, в Регламенті Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу 861/2007 від 11 липня 2007 року «Про заснування європейської процедури врегулювання спорів із невеликою сумою позову» окреслено головні переваги впровадження спрощеної процедури таких справ [1]. Слід зазначити, що багато держав-членів запровадили спрощені провадження для спорів із невеликою сумою позову у зв'язку із тим, що витрати, затримки і складнощі, пов'язані з судовим процесом, не завжди пропорційні до ціни позову. Окрім того, перешкоди для отримання швидкого і

недорогого рішення поглиблюються у транскордонних спорах, що потребує більш ефективного регулювання зазначених питань у цієї сфері.

Дослідженню проблем спрощеної процедури розгляду справ у цивільному судочинстві приділялася увага в роботах І.О. Ізарової, Н.Ю. Панича, О. Угриновської, Г. Гембара, О.В. Циркуненко, С.О. Короєд, Д.І. Кримського та інших вітчизняних і зарубіжних науковців. Доктринальні розробки цих вчених мають вагомому наукову цінність. Водночас деякі проблемні аспекти спрощеної процедури розгляду цивільних справ зумовлюють необхідність подальшого дослідження зазначеного напрямку забезпечення доступу до правосуддя та напрацювання пропозицій щодо підвищення ефективності та дієвості норм чинного цивільного процесуального законодавства.

Доцільність подібних змін на думку фахівців пояснюється тим, що цивільний процес має бути гнучким, тобто передбачати найбільш оптимальні шляхи досягнення завдання цивільного судочинства, зокрема за рахунок встановлення особливих (спрощених) порядків розгляду і вирішення певних категорій цивільних справ, для яких застосування загального позовного провадження є недоцільним [2, с. 126]. Так, наприклад, Короєд С.О. зауважує, що в країнах, які входять в Європейський Союз, при реформуванні цивільного судочинства вже давно відводилася значна роль розвитку спрощених проваджень, які дозволяють досягти розумного балансу між процесуальною економією і збереженням традиційних, фундаментальних основ цивільного процесу [3, с. 2]. Адже ще Васьковський Є.В. зазначав, що чим коротшим і легшим є шлях від пред'явлення позову до судового рішення, тим процес є досконалішим [4, с. 271].

У національному законодавстві такі судові процедури було запроваджено ЦПК України 2004 р. на рівні інституту наказного провадження та заочного розгляду справ [5, с. 17]. Суттєві зміни торкнулися структурно-функціональної характеристики цивільного судочинства та модифікації його окремих проваджень і процедур з прийняттям Закону України «від 03.10 2017 р. № 2127 *«Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністратив-*

ного судочинства України та інших законодавчих актів», якій набрав чинності 15 грудня 2017 р.

Серед найбільш суттєвих новел варто згадати диференціацію позовного провадження на загальне та спрощене. Так, відповідно до ст. 274 ЦПК у порядку спрощеного позовного провадження розглядаються справи: «1) малозначні справи; 2) що виникають з трудових відносин; 3) про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд.

У порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута також будь-яка інша справа, віднесена до юрисдикції суду, за винятком справ, зазначених у частині четвертій цієї статті».

В цьому випадку при вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд враховує: 1) ціну позову; 2) значення справи для сторін; 3) обраний позивачем спосіб захисту; 4) категорію та складність справи; 5) обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо; 6) кількість сторін та інших учасників справи; 7) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес; 8) думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження». Власне за допомогою цих критеріїв і відносять позов до дрібного або застосовується сам термін «малозначні справи».

В цілому така новела як спрощене позовне провадження є позитивною та має слугувати підвищенню ефективності судочинства. Водночас із запровадженням цього інституту в цивільному процесуальному праві виникла низка дискусійних питань. Передусім це стосується визначення поняття «малозначні справи».

Науковці підкреслюють, що визначення терміна «малозначність справи» у спрощеному позовному провадженні носить доволі суб'єктивний

характер. Так, Ізарова І.О. звертає увагу на те, що значення справи для заявника не залежить від ціни позову чи складності розгляду справи, тому навряд чи треба ділити справи на значні та малозначні [6, с. 28]. На думку, Циркуненко О.В. для кожної людини справа, що її стосується, є значною, тому досить некоректно законодавцем закріплений розподіл на умовно «значні» та «малозначні справи» [7, с. 80]. Інші ж науковці О. Угриновська та Г. Гембара, позиція яких є більш прийнятною, наголошують, що термін «малозначні справи» треба розуміти як правову категорію, а не розглядати з точки зору значення справи для сторін чи суду.

Системній аналіз норм, які визначають порядок спрощеної процедури розгляду справ позовного провадження (ст. 19, 161, 184, 274-277 ЦПК), дає можливість зробити певні висновки.

Так, відповідно до ч.6 ст.19 ЦПК малозначними справами є:

- 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Порівнюючи правове регулювання спрощеного позовного провадження у національному законодавстві та законодавствах інших країн, ми можемо побачити певні особливості та відмінності. Наприклад, у Німеччині суд може розглянути справу у спрощеному провадженні, коли ціна позову менше € 600 (застосування спрощеної процедури не обмежено певним типом спору), у таких випадках суд може прийняти рішення про те, як діяти, та може використати певні конкретні способи спрощення процедури. Суд не зобов'язаний робити це навіть тоді, коли ціна позову менше, ніж € 600, і може розглядати справу відповідно до звичайних правил [8, ст. 110]. Зазначене свідчить, що критерії віднесення справи до категорії малозначних обумовлені особливостями законодавства відповідної держави.

У більшості країн світу в порядку спрощеного провадження позовна заява подається через мережу Інтернет за формою встановленого зразка. Так, в Ірландії дрібний позов подається у певній формі, яка доступна на сайті. Заявник заповнює форму заявки і подає її реєстратору наручно або в інтернеті [8, ст. 112] .

Щодо українського законодавства, то Положення про автоматизовану систему документообігу суду (АСДС), затверджене рішенням Ради суддів України (РСУ) від 26.11.2010 р. №30 (в редакції рішення РСУ від 12.04.2018 р. №16), надало можливість до початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) використовувати в українських судах у тестовому режимі окремі інструменти електронного правосуддя, зокрема підсистему «Електронний суд». Так, у п. 2.3 рішення РСУ від 12.04.2018 р. №16 зазначено, що окремі норми положення про АСДС, які стосуються, зокрема, використання підсистеми «Електронний суд», набирають чинності та можуть використовуватися в тестовому режимі виключно для судів та органів системи правосуддя, визначених пілотними згідно з відповідним наказом Державної судової адміністрації України (ДСАУ).

Водночас, ЦПК не містить прямого закріплення подання позовної заяви або клопотання розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження до суду в електронній формі. Так, згідно з ч.1 ст. 276 ЦПК клопотання позивача про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження подається у письмовій формі одночасно з поданням позовної заяви або може міститися у ній. Позовна заява також має подаватися до суду у письмовій формі (ч.2 ст.175 ЦПК). На мою думку, доцільним є надання права учасникам справи подавати заяви до суду як у письмовій, так і в електронній формі. Це має бути закріплене у чинному процесуальному законодавстві не тільки на рівні загальних норм (ч.4 ст.14 ЦПК), а й в спеціальних нормах (ст. ст.175, 276 ЦПК).

У відповідності з національним законодавством суд розглядає справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін

про інше. За клопотанням однієї із сторін або з власної ініціативи суду розгляд справи проводиться в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін (ч.5 ст.279 ЦПК). У порівнянні із цим за законодавством Німеччини, наприклад, справа може розглядатися у письмовому провадженні, однак повинно бути проведене усне слухання у випадку, якщо хоча б одна сторона звернулася з таким проханням. Також, у спрощеному провадженні суд може заслухати свідків або експертів по телефону або в письмовій формі отримати їх свідчення [9]. На мою думку, зазначений підхід щодо можливості заслухати свідків або експертів по телефону або в письмовій формі отримати їх свідчення, варто було би запровадити й в національному законодавстві, що значно сприяло б ефективності судочинства у спрощеному позовному провадженні.

Враховуючи викладене, слід відмітити, що останнім часом зроблені певні кроки до наближення правового регулювання зазначеної процедури розгляду справ до європейських стандартів. Водночас залишається нагальна потреба у подальшому вдосконаленні спрощеного позовного провадження з метою більш ефективного розгляду та вирішення справ в порядку цивільного судочинства та реалізації права на судовий захист.

Література:

1. Об учреждении европейской процедуры урегулирования споров с небольшой суммой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://docs.pravo.ru/document/view/22405618/27077175/> (дата последнего посещения: 01.12.2019)
2. Короед С.О. Спрощене позовне провадження – новела цивільного судочинства України за проектом нової редакції ЦАК: оцінка ефективності процесуальних підстав застосування / С.О. Короед // Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуально-го законодавства. Зб. наук. праць. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 лип. 2017 р.) / за заг. ред. І.О. Ізарової, Р.Ю. Ханник-Посполітак. – Київ: ВД Дакор, 2017. – С. 126- 130
3. Крымский Д.И. Упрощенные производства в гражданском процессе зарубежных стран : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 - Гражданский процесс; арбитражный процесс / Д.И. Крымский. – М., 2011. – 216 с.

4. Васьковский Е.В. Учебник гражданского процесса / Е.В. Васьковский. – М.: Изд. бр. Башкамовых, 1914. – 571 с.

5. Вершинин А.П. Реформирование гражданского и экономического процессуального права в странах СНГ (основные направления и проблемы) / А.П. Вершинин // СНГ: реформа гражданского процессуального права: Материалы Международной конференции / под общей редакцией М.М. Богуславского и А. Трунка. – М. ООО «Городец-издат», 2002. – С. 15-19.

6. Ізарова І.О. Реформи цивільного процесуального законодавства в незалежній Україні: 1991–2017. Україна на шляху до Європи : реформа цивільного процесуального законодавства : Міжнародна науково-практична конференція (м.Київ, 7 липня 2017 р.) : зб. наук. праць. Київ : ВД Дакор, 2017. С. 18–35.

7. Циркуненко О.В. Особливості розгляду цивільних справ у порядку спрощеного позовного провадження. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія «Право». 2018. Вип. 28. С. 77–84.

8. Порівняльний цивільний процес : навчально-методичний посібник / Т. В. Заварза, С. М. Бервено, Л. В. Новікова, К. М. Тоцька. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 156 с.

9. Code of Civil Procedure [Electronic resource]. – Access mode: https://www.gesetze-iminternet.de/englisch_zpo/index.html (last access: 01.12.2019). – Title from the screen.

Юридичні науки

ВИКОНАВЕЦЬ ЯК ВИД СПІВУЧАСНИКА У ЗЛОЧИНІ

Буфан В.В.

студент Інституту управління і права

НЮУ імені Ярослава Мудрого

м. Київ, Україна

Забезпечення захисту інтересів громадян і держави в процесі здійснення правосуддя не можливе без точної, відповідної до вимог закону кваліфікації скоє-

них злочинів. Тому є необхідність правильно кваліфікувати злочини, що скоєні кількома особами, які зустрічаються досить часто. Злочини скоєні в співучасті складають значну частину деяких господарських та ін. злочинів. Співучасть в більшості випадків значно підвищує суспільну небезпеку злочинного посягання, тому розроблення інституту співучасті займає важливе місце в кримінальному праві.

Виокремлення видів співучасників має значення стосовно співучасті з розподілом ролей - співучасті у буквальному розумінні слова. При спів виконанстві та співучасті особливого роду всі учасники злочину, які виконують дії, описані в диспозиції статті Особливої частини, виступають як виконавці злочину. Це, однак, не виключає того, що й у таких злочинах можуть брати участь співучасники інших видів.[1. С. 383].

Різним аспектам співучасті свої наукові праці присвячували М. І. Бажанов, В. І. Борисов, В. О. Глушков, П. І. Грішаєв, Н. О. Гуторова, М. І. Ковальов, В. І. Осадчий, М. І. Панов, В. Я Тацій, С. С. Яценко та інші.

Так, Н.О. Гуторова, висловлюючись із приводу загального значення інституту співучасті, зауважує, що інститут співучасті поширює свою дію на всі випадки умисного спільного вчинення злочину, встановлюючи об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті, межі кримінальної відповідальності співучасників та особливості призначення їм покарання.

У радянській кримінально-правовій літературі проблему, що розглядається, порушував М. І. Ковальов, який дійшов висновку, що у разі, коли співучасник не усвідомлює стану виконавця, «можна говорити лише про замах з непридатним засобом, коли суб'єкт помилково вважає, що цей засіб є придатним». В. Солнарж, висловлюючи сумніви у слушності позиції М. І. Ковальова, зазначає, що випадки неусвідомленого використання особи, яка не є суб'єктом кримінальної відповідальності, слід розглядати як «замах на співучасть, оскільки злочин безпосереднім виконавцем не було вчинено». Розроблення інституту співучасті на даному етапі розвитку Української держави має суттєве значення.[2.С. 42.].

Дана робота має на меті систематизувати вчення різних вчених, що займалися розробленням інституту співучасті, в єдину закінчену роботу, в саме:

визначити поняття співучасті, її органи, форми та види співучасті.

З огляду на подані вище факти стає очевидним те, що детальне вивчення поняття співучасті у злочині є досить необхідним аспектом на сьогодні. Співучасть переважає у більшості вчинюваних злочинів відповідно до статистики. Згідно із статистичними даними за період 2018-2019 років на розгляд до місцевих загальних судів м. Києва надійшли 192 кримінальні справи (провадження), які стосуються організованої злочинності. Із них: 162 справи (провадження) про злочини, вчинені у складі організованих груп і 30 справ (проваджень) про злочини, вчинені у складі злочинної організації. Найбільше справ зазначеної категорії надійшло до Голосіївського (17 справ) та Шевченківського районних судів м. Києва (13 справ). До Печерського районного суду м. Києва такі справи взагалі не надходили. Тому, на нашу думку, удосконалення знань щодо цього інституту є досить актуальним.[3. С. 5].

Під вчиненням злочину розуміється повне або часткове виконання співучасником безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, які відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за вчинене, об'єктивної сторони злочину. Вчинення злочину у співучасті з іншими суб'єктами злочину означає, що виконавець, вчиняючи злочин, діє спільно з іншими особами, які, будучи суб'єктами злочину, виконують роль організатора, пособника, підбурювача чи співвиконавця.

Без виконавця немає співучасті, тому що тільки він вчиняє задумане, він реалізує, завершує умисел співучасників. І в цьому розумінні виконавець - визначальна, центральна фігура в співучасті.

Виконавцем злочину може бути особа, здатна нести кримінальну відповідальність, тобто така, якій притаманні загальні ознаки суб'єкта (вік кримінальної відповідальності та осудність), а також додаткові ознаки , обов'язкові для того чи іншого злочину .

Умисел при співучасті, як і у злочині, що вчиняється однією особою, включає до себе інтелектуальні та вольові моменти. Проте оскільки злочин вчиняється у співучасті, і той, і другий моменти умислу мають свою специфіку. Специфіка інтелектуального моменту полягає в тому, що співучасник

усвідомлює суспільну небезпечність не тільки вчиненого особою, а й діяння, а й суспільну небезпечність діяння, яке вчиняє виконавець.[4. С. 17.]

В окремих злочинах можуть бути відсутні всі види співучасників, або ж, навпаки, задіяні кілька співучасників одного й того самого виду.

Може мати місце й ситуація, коли в одній і тій самій особі "збігаються" кілька видів співучасників, тобто вона відіграє кілька ролей одночасно (наприклад, підбурювач водночас є й одним із виконавців даного злочину).

Про виконавця злочину йдеться лише щодо злочинів, вчинених у співучасті. Стосовно вчинення злочину поза співучастю (одноособово або діяння кількох осіб не визнається співучастю), то особа, яка вчиняє таке посягання, називається не виконавцем, а просто суб'єктом злочину.

Поняття виконавця злочину визначено в ч. 2 ст. 27 КК: виконавцем є особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами злочину безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, вчинила злочин, передбачений цим Кодексом. Таке визначення можна конкретизувати, розкривши ознаки, з використанням яких воно сконструйоване.[5. С. 540.]

Особа - виконавець злочину - це, як і будь-який інший співучасник, той, хто наділений ознаками суб'єкта злочину. Виконавцем злочину не може визнаватися особа, яка не є фізичною, не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, неосудна. Якщо стаття Особливої частини передбачає відповідальність спеціального суб'єкта злочину, то саме виконавець повинен бути наділений ознаками такого суб'єкта.

Деякі питання визначення організованої групи та злочинної організації, кваліфікації злочинів, які вчиняються цими стійкими злочинними об'єднаннями, викладені у постанові Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями». Позиції, викладені в ній, є орієнтиром для однакового і правильного застосування судами кримінального закону. Як видно з окремих положень вищезгаданої постанови Верховного

Суду України, питання правової кваліфікації діяльності у сфері проявів організованої злочинності є досить складним. [6. С. 22.].

Тому судам необхідно дуже уважно підходити до наявності чи відсутності доказів, які вказують на вчинення злочинів саме організованою групою чи злочинною організацією. Водночас не менш важливою є правильна характеристика дій співучасників, особливо організатора такої злочинної діяльності.

Аналіз судової практики показав, що такі особливості співучасті викликають не лише науковий інтерес, але і проблеми правозастосування загалом та кваліфікації відповідних злочинів зокрема. Предметом вдосконалення кримінального законодавства в частині відповідальності за злочини вчинені в співучасті та інших його варіаціях, які у тій чи іншій мірі мають кримінально-правове спрямування, встановлюють загальні засади кримінальної відповідальності; визначають інститут співучасті та відповідальність за різні форми організованої злочинної діяльності, у тому числі участь у ній службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування тощо. Також у період останніх двох років, які підлягають аналізу, виявлено 3 особи, засуджені за бандитизм (ст. 257 КК України), проте вирок відносно них законної сили не набрав. Також 5 осіб, які обвинувачувались у вчиненні злочинів, передбачених ч.1 ст. 255 КК України, було виправдано, що свідчить про відсутність засуджених за ст. 255 КК України.[7.С.237–239.]

Отже, інститут співучасті у злочині також містить норми, які забезпечують кримінально-правову протидію злочинності в Україні.

Література:

1 Мельник М. І. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 / Мельник Микола Іванович. – К., 2002. – С. 383.

2 Безбородов Д. А. Некоторые категории диалектики в исследовании совместного совершения преступления // Государство и право. – 2008. – № 2 – С. 42.

3 Шнейдер М. А. Соучастие в преступлении по советскому уголовному праву. – М.: ВЮЗИ, 1958. – 95 с. – С. 5.

4 Галиакбаров Р. Р. Групповое преступление: постоянные и переменные признаки. Свердловск: «Уральский рабочий». – С. 17.

5 Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність : монограф. / Кваша О. О.; НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. – С. 540.

6 Андрушко П. П. Кримінальна відповідальність за одержання хабара (ст. 368 Кримінального кодексу України) / П. П. Андрушко, А. А. Стрижевська // Вісник Верховного Суду України. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – № 7 (59). – С. 22.

7 Кваша О. О. Щодо концепції рольового розподілу відповідальності у складній співучасті // Законодавство України : проблеми та перспективи: Зб. наук. пр. Всеукр. наук-прак. конф / КУП НАН України ; [редкол.: Шемшученко Ю. С., Бошицький Ю. Л., Чернецька О. В. та інш.]. – К.: Вид-во Ліра-К, 2013. – С.237–239.–С.237.

УДК 7

Юридичні науки

ШАХРАЙСЬКІ ДІЇ ПІД ЧАС КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ НЕРУХОМОСТІ

Буфан Д.Д.,

студентка Інституту управління і права

НЮУ імені Ярослава Мудрого

м. Київ, Україна

Найбільше злочинів в Україні вчиняються проти власності. Злочини проти власності вчиняються такими способами: крадіжка, грабіж, розбій та шахрайство.

Відповідно до ч. 1 ст. 190 Кримінального кодексу України шахрайство є заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. Даний злочин відноситься до ненасильницьких корисливих злочинів [1].

Відповідно до статистики Генеральної прокуратури України за 2018 рік зареєстровано 19,2 тис. злочинів шахрайства проти власності.

Теоретичне підґрунтя дослідження шляхів і засобів протидії шахрайству з нерухомістю склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених Г.А.Аванесова, П.П.Андрушка, Ю.В. Бауліна, І.Г. Богатирьова В.І Борисова, П.А.Вороб'я, Л.Д.Гаухмана, В.О. Глушкова, В.В. Голіни, В.К. Грищука, А.І.Гурова, Н.О.Гуторової, І.М. Даньшина, О.М.Джужи, О.О.Дудорова, А.П.Закалюка, А.Ф.Зелінського, М.Й. Коржанського, О.М. Костенка, В.М.Кудрявцева, П.С.Матишевського, М.І. Мельника, П.П. Михайленка, Б.С.Нікіфорова, В.І. Осадчого, М.І. Панова, А.В. Савченка, О.Б. Сахарова, В.В.Сташиса, В.Я. Тація, В.О. Тулякова, І.Я. Фойницького, П.Л. Фріса, В.І.Шакуна, П.С. Яні, С.С. Яценка.

Зазначені науковці зробили вагомий внесок у теорію і практику боротьби з даними злочинами, але більшість питань запобігання шахрайству з нерухомістю розглядались у межах загальної характеристики корисливих злочинів проти власності [4].

Виникають такі проблеми, через що повторяється вчинення злочинів шахрайства проти власності:

- Першою причиною є те, що дуже рідко потерпілі особи звертаються із заява до правоохоронних органів;

- Другою причиною те, що правоохоронні органи не завжди ефективно розслідують данні злочини.

Складні схеми шахрайства часто зустрічаються на ринку продажі нерухомості. Даний обман можна виявити під час продажу нерухомості, або вже після того, як нерухомість вже продали.

Експерти виділяють такі види шахрайств під час продажу квартир:

- 1) аферисти пред'являють паспорт з приклеєною фотографією особи, яка є не власником квартири, або справжній паспорт, але підставної особи;
- 2) використовують і пред'являють недійсну довіреність на продаж квартири;
- 3) покупці інвестують в будівництво, яке не має дозволу на виконання будівельних робіт.

Розглянемо такі випадки шахрайств на первинному та вторинному ринку.

Першою схемою шахрайств є інвестиції покупцями в будівництво житлового будинку. Причиною є те, що при інвестуванні в будівництво квартири дешевші до 30-40% вартості житла, і багато людей мають бажання на цьому зекономити. Іноді забудовники бувають не надійними, і будинки або не збудовані, або їх не вводять в експлуатацію, а інколи бувають і такі випадки, коли забудовник взагалі зникає. Для того щоб не потрапити в такі ситуації, краще купувати квартири вже в добудованих будинках і в тих, які вже здані в експлуатацію. Якщо все таки ви хочете зекономити і інвестувати гроші в будівництво, то ви повинні досконало перевірити забудовника, всі документи, щоб обов'язково був дозвіл на виконання будівельних робіт від Державної архітектурно-будівельної інспекції, також щоб були документи в яких йдеться річ про технічні умови на підключення будинку до комунікацій. Також подивіться які вже будинки збудував і здав в експлуатацію забудовник, і чи раніше в нього не виникали з цим проблеми [4].

Також часто виникають такі проблеми, коли одну квартиру продають два і три рази, тобто власником є не одна особа, а більше різних людей. Щоб цього не сталося, обов'язково потрібно укласти договір купівлі-продажу нерухомості у нотаріуса. І щоб нотаріус зареєстрував Вас в реєстр речових прав на нерухоме майно, як нового власника квартири.

Другою схемою шахрайств з нерухомістю є продаж квартир за фальшивими документами. Такі ситуації можуть статися як і на первинному, так і на вторинному ринку. Шахраї підробляють всі документи, які потрібні для купівлі-продажу квартири, починаючи від паспортів особи, закінчуючи правом власності на квартиру. Також бувають такі ситуації, коли шахраї роблять копії всі документів, і продають квартири по кілька разів, і тоді виходить, що у однієї квартири виявляється кілька власників.

Щоб не потрапити до такої ситуації, потрібно звертатися до кваліфікованих спеціалістів, а саме: до ріелторських фірм, які задовільно себе проявляють на ринку нерухомості; до нотаріуса, який перевірить чи всі вірні документ і правильно складені, відповідно до чинного законодавства України; і

також можна звертатися за консультацією до юристів, адвокатів, які допоможуть перевірити чи не фальшиві документи власників квартири, і зроблять правові висновки щодо документів.

Ще однією схемою шахрайств є продаж нерухомості за довіреністю. Спеціалісти радять купляти квартири тільки у власників, а не у продавців за довіреністю. Так як довіреність легко підробити, то шахраї частенько так роблять. І часто в таких схемах приймають участь і нотаріуси, які підтверджують, що зі всіма документами все в порядку.

Тому ми радимо укладати договір купівлі-продажу тільки з власниками квартир, але якщо все такі Ви хочете купити квартиру у покупця з довіреністю, то ретельно перевіряйте все.

В судовій практиці є рішення, які були розглянуті в суді першої інстанції і були винесені обвинувальні акти. Хочу навести декілька рішень з даної проблеми. Перше рішення було винесено Ленінським районним судом м. Миколаєва. Судом було розглянуто злочинний умисел на незаконне заволодіння квартирою шляхом підроблення договору купівлі-продажу нерухомого майна. Було знайдено винну особу, доведено її вину і було призначено кримінальну відповідальність [<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58453241>] [5].

Друге рішення було винесено Автозаводським районним судом м. Кременчуга. Судом було розглянуто, що підробили документ - паспорт громадянина України серії та номеру, переклеїли фотографії на першій сторінці та наклеюванні на її місці фотокартки із зображенням «власника» квартири і реалізували квартиру шахрайськими діями. Так як, нотаріус помітила неспівпадіння ліній відтиску печатки на фотознімку, що на першій сторінці документу, то вона відповідно до ст. 51 Закону України «Про нотаріат» вжила заходів при виявленні порушень під час вчинення нотаріальних дій, а саме повідомила правоохоронні органи про вчинення продавцем кримінального правопорушення [<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82322991>] [5].

Отже, як ми бачимо шахрайство проти власності вчиняється і під час купівлі-продажу нерухомості. Потерпілі особи, нотаріуси, ріелтори під час

виконання своїх повноважень, якщо бачать якісь неспівпадіння повинні звертатися до правоохоронних органів для захисту своїх законних інтересів. Нажаль, на сьогоднішній день вчиняються багато шахрайських дій під час купівлі-продажу нерухомості, шахраї розробляють і реалізують нові схеми для злочинних дій. Тому держава, правоохоронні органи, громадяни повинні протидіяти для вчинення нових злочинів.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. № 25-26. – С. 131.
2. Житловий кодекс України : закон України від 30 червня 1983 року № 5464 - X // Відомості Верховної Ради України. – 1983. № 28. – С. 573.
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України Про судову практику в справах про корисливі злочини проти власності від 25 грудня 1992 року v0012700-92 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. № 12.
4. Павлова Н. В. Особливості розслідування шахрайства, пов'язаного з відчуженням приватного житла: дис. канд. юрид. наук : 12.00.09 / Н. В. Павлова ; Дніпропетров. держ. ун-т внутріш. справ. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 224.
5. Мусієнко О. Л. Теоретичні засади розслідування шахрайства в сучасних умовах : монографія / О. Л. Мусієнко. – Харків «Право», 2010. – С. 167.
6. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/Page/1> .

ФУНКЦІЇ СЛІДЧОГО СУДДІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВ І ЗАКОННИХ
ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Веселовська А.О.

студентка

Інститут управління і права

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

Перш за все, необхідно зазначити, що на слідчого суддю покладено цілий ряд різнопланових функцій щодо захисту прав і законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Однією із таких вагомих функцій слідчого судді є функцією застосування заходів забезпечення кримінального провадження (за винятком тимчасового вилучення майна (ст. 167, 168 КПК), затримання (ст.ст. 207 –213 КПК) і виклику (ст. 133 КПК).

Слід зазначити, що запобіжні заходи є заходами забезпечення кримінального провадження, застосування яких супроводжується обмеженням конституційних прав і свобод осіб, які підозрюються (обвинувачуються) у вчиненні кримінального правопорушення. Ці обставини стосуються свободи пересування та вільного вибору місця перебування. Законодавець визначив певні обмеження щодо застосування деяких запобіжних заходів, враховуючи при цьому характер вчиненого кримінального правопорушення. Таким чином не дозволено застосовувати запобіжні заходи у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою (ст. 299 КПК) під час досудового розслідування кримінальних поступків у формі дізнання. Однак дозволяється застосовувати всі без винятку запобіжні заходи під час проведення досудового слідства в справах про злочини. Слідчий суддя, вирішуючи питання щодо застосування запобіжного заходу до підозрюваного, обвинуваченого зобов'язаний встановити наявність певних обставин, визначених у ст. 194 КПК, зокрема: наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 КПК, і на які вказує

слідчий, прокурор, а також недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні [3, с. 76].

Наступною функцією є функція у сфері міжнародного співробітництва під час кримінального провадження в частині повноважень щодо застосування екстрадиційного арешту (ст. 38 КПК), тимчасового арешту (ст. 583 КПК), та застосування з цією ж метою запобіжного заходу, не пов'язаного із триманням під вартою (ст. 385 КПК). Дана функція слідчого судді є схожою до попередньої, вона лише відрізняється предметом та порядком вирішення питань про застосування даних запобіжних заходів. Однією з найважливіших функцій, які виконує слідчий суддя є функція розгляду та вирішення питань стосовно дачі дозволу на проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій (ст. 234, 237 та ін. КПК), метою яких є отримання (збирання) доказів або перевірка вже отриманих доказів у кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 223 КПК).

Відповідно до ч. 1 ст. 223 КПК слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Необхідно відмітити, що найпоширенішою із слідчою розшуковою дією є проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. Згідно з ч.1.1 ст. 233 КПК ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених ч. 3 цієї статті. До невідкладних випадків належать ті, що пов'язані із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються увчиненні злочину. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді (ч.3.ст.233) [1].

Дані положення КПК України втілили у собі норми Конституції України (ст.30) та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ст.8), відповідно до яких кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в

них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду[4]. Слід акцентувати на тому, що у рішеннях Європейського суду з прав людини неодноразово вказувалось на неприпустимість порушення конституційних прав громадян щодо недоторканності житла чи іншого володіння особи. Одним з таких рішень є рішення Суду в справі «М'еле проти Франції» від 26 вересня 1996 р., яким було встановлено порушення ст. 8 Конвенції під час вилучення працівниками митних органів документів, на які спиралися органи обвинувачення під час проведення розслідування та на підставі яких було засуджено заявника [3, с.74]. Окремою судово-процесуальною функцією на досудовому розслідуванні є функція щодо реалізації повноважень слідчого судді апеляційного суду із розгляду та вирішення питань про дачу дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Дана функція відноситься до числа окремих тому, що тут інший суб'єкт її виконання. А також предметом розгляду слідчого судді апеляційного суду, на відміну від слідчого судді місцевого суду є «голе» клопотання щодо надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, адже крім витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого клопотання подано, матеріали на його обґрунтування, не додаються [2, с.23]. Ще однією не менш важливою функцією слідчого судді є слідча функція, яка проявляється в процесі виконання повноважень слідчим суддею щодо допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування (ст.ст. 225, 232 КПК). Дана функція характеризує слідчого суддю, як суддю, який здійснює слідчі дії, оскільки виконанням даної функції є процес збирання доказів. Проведення допиту особи слідчим суддею дозволяється лише у виняткових випадках. Відповідно до ст.225 КПК України винятковими випадками є такі випадки коли є небезпека для життя та здоров'я свідка чи потерпілого, особа захворіла на тяжку хворобу, а також є інші обставини, що можуть бути перешкодою для допиту в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань. Проводиться такий допит у разі заявлення клопотання сторони кримінального провадження [1].

Не слід забувати і про судово-арбітральну функцію слідчого судді, змістом якої є діяльність слідчого судді з розгляду та вирішення скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора (ст. 303 КПК). В даній ситуації він виступає як арбітр у процесуальній суперечці сторін, інших учасників досудового розслідування із стороною обвинувачення. Виконуючи цю функцію, слідчий суддя виступає в ролі суду, в ролі третього, в процесуальній суперечці сторін на стадії досудового розслідування. Щодо цього, то необхідно зазначити, що не всі рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб органів досудового розслідування підлягають оскарженню слідчим суддею. Ст.303 КПК України зазначає чіткий перелік рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора, які на досудовому провадженні підлягатимуть оскарженню. Надзвичайно важливою функцією слідчого судді щодо захисту прав людини є функція судового контролю, змістом якої є відновлення свободи незаконно ув'язнених осіб та осіб що незаконно перебувають під вартою. Відповідно до ч.1 ст.206 КПК України кожен слідчий суддя суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться особа, яка тримається під вартою, має право постановити ухвалу, якою зобов'язати будь-який орган державної влади чи службову особу забезпечити додержання прав такої особи. Також слідчий суддя повинен вживати всіх заходів щодо фіксування та перевірки заяви особи про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державної установи, або вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки особи згідно із законодавством (ч. 6 ст. 206 КПК) [3, с.77-78].

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України редакція від 12.05.2016, підстава 1355-19// [Електронний ресурс]–Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Попелюшко В.О. Слідчий суддя у кримінальному провадженні/ В.О.Попелюшко.// Часопис Національного університету "Острозька академія". Сер. : Право. -2014. -№ 1.

3. Руденко В.Процесуальний статус слідчого судді/ В. Руденко //Слово Національної школи суддів України. -2013. -№ 3. -С. 71-78.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. від 01.06.2010 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

УДК 349.6

Юридичні науки

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ОХОРОНИ КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Вівчарук Д.П.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права і процесу

Спасюк С.В.,

студентка юридичного факультету

Університет Короля Данила

м.Івано-Франківськ, Україна

Зміна клімату є однією з найбільш актуальних екологічних проблем сучасності. Глобальний статус цієї проблеми, а також необхідність наявності механізмів для її запобігання було визнано міжнародною спільнотою.

Міжурядовою групою експертів із зміни клімату визначено, що антропогенний вплив на кліматичну систему є домінуючою причиною потепління, що спостерігається з середини ХХ століття. Наслідки зміни клімату можуть мати негативний вплив на дотримання невід’ємних прав людини - права на життя, здоров’я та безпечне довкілля [1].

Правова охорона клімату є одним з найважливіших напрямків екологічної політики України, який, з метою реалізації закріпленого у Конституції України права кожного на безпечне для життя і здоров’я довкілля, потребує відповідного нормативно-правового забезпечення [2].

В національній науці екологічного права проблемам еколого-правової охорони клімату присвячені праці багатьох фахівців, як-то: А. П. Гетьман,

В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, М. В. Краснова, Н. Р. Малишева, В. К. Рибачек, К. А. Прохоренко, Г. В. Анісімова та інші. Єдиного підходу до розуміння сутності й ознак клімату як об'єкта охорони навколишнього природного середовища в сучасній еколого-правовій доктрині не вироблено. У більшості джерел термін «клімат» характеризується крізь призму інституту загального (кліматичні умови), або спеціального (кліматичні ресурси) природокористування, та розглядається переважно як джерело споживання для задоволення потреб людини [3].

Законодавство у сфері охорони клімату включає в себе національне та міжнародне. Зважаючи на пріоритетність норм міжнародного права над національними, найважливіша роль серед нормативно-правових актів у сфері охорони клімату належить міжнародним договорам, ратифікованим Україною .

На глобальному рівні вирішення питань, пов'язаних із зміною клімату, на цей час регулюється Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, Кіотським протоколом та Паризькою угодою. Україна підписала Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату 11 червня 1992 року і ратифікувала 29 жовтня 1996 року.

Метою Конвенції, згідно з статтею 2, є «досягнення стабілізації концентрацій парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускає небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему. Такий рівень має бути досягнутий у строки, необхідні для природної адаптації екосистем до зміни клімату, що дасть можливість не ставити під загрозу виробництво продовольства і сприятиме забезпеченню подальшого економічного розвитку на стійкій основі» [4].

Для практичної реалізації положень Рамкової конвенції і корекції її недоліків у грудні 1997 року був прийнятий Кіотський протокол, який характеризується як перший міжнародний документ, що використовує ринкові механізми для вирішення глобальних екологічних проблем. Кіотський протокол зобов'язує розвинені країни і країни з перехідною економікою скоротити або стабілізувати викиди парникових газів у порівнянні з 1990 роком.

Для впровадження Кіотського протоколу Європейський Союз та інші країни, що його ратифікували, розробили систему обмеження промислових

викидів за допомогою квот. Тобто країни, що є сторонами угоди, зобов'язані співвідносити свої викиди з 1990-м роком – якщо їхній рівень перевищує показники, зафіксовані за 1990-й рік, країна зобов'язана компенсувати нарощування викидів купівлею відповідного обсягу квот тих учасників Кіотського протоколу, які мають невикористані «запаси» парникових газів [5].

На виконання цієї Конвенції Кабінет Міністрів України прийняв Розпорядження від 18 серпня 2005 р. «Про затвердження Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату». Цим Планом було затверджено 19 заходів, спрямованих на виконання Конвенції [6].

На 21-й конференції ООН з питань зміни клімату, що проходила у Парижі в період з 29 листопада по 12 грудня 2015 р., був узгоджений текст Паризької угоди. Угода була ратифікована Україною 14 липня 2016 року. Однією з вимог Паризької угоди до країн-підписантів є розробка стратегії низьковуглецевого розвитку до 2050 року. Україна як країна-лідер серед підписантів Паризької угоди має поступово відмовлятися від вуглецевого сценарію розвитку. А це передбачає скорочення споживання традиційних енергетичних ресурсів, використанні відновлювальних джерел енергії, запровадження енергозаощаджуючих технологій [7].

При огляді формування національного законодавства у цій сфері насамперед слід з'ясувати загальні питання відображення у ньому клімату як об'єкта правової охорони, а також регулювання діяльності, яка шкідливо на нього впливає. Юридичні визначення понять «клімат», «охорона клімату» у національному законодавстві відсутні, а має місце лише згадування про ці категорії. У одному із перших правових документів з охорони клімату – Кліматичній програмі України (її преамбулі), затвердженій у 1997 році Урядом України, передбачено, що «клімат є одним з основних природних ресурсів», від якого залежать умови життя і діяльності людини, напрями і рівень розвитку економіки. Тобто, клімат визнається природним ресурсом.

Однак уже у наступному реченні цієї преамбули говориться про клімат, як один «з основних факторів, які формують природне середовище», щодо якого необхідно науки вживати комплекс заходів запобігання соціально-економічних збитків, які можуть бути викликані навіть незначними змінами клімату на фоні складної екологічної ситуації у нашій державі. Останнє твердження щодо клімату як одного з «факторів», тобто компонентів, що формують навколишнє природне середовище, є більш узгодженим із визначенням поняття «клімат», що дається природничими науками [8, с.213].

У національному законодавстві до заходів охорони клімату, насамперед, відноситься регулювання діяльності, яка шкідливо на нього впливає. Законом України «Про охорону атмосферного повітря» в ст. 16 закріплено засади регулювання діяльності, яка впливає на погоду і клімат: «Діяльність, спрямована на штучні зміни стану атмосфери та атмосферних явищ у господарських цілях, може провадитися підприємствами, установами, організаціями та громадянами – суб'єктами підприємницької діяльності тільки за дозволами, виданими спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів або його територіальними органами, за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я або його територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Порядок погодження і видачі дозволів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані відповідно до міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, скорочувати і в подальшому повністю припинити виробництво та використання хімічних речовин, що шкідливо впливають на озоновий шар, а також проводити роботу щодо зменшення викидів речовин, накопичення яких в атмосферному повітрі може призвести до негативних змін клімату» [9].

Крім того, з метою забезпечення виконання зобов'язань у кліматичній сфері у 2007 р. було створено Національне агентство екологічних інвестицій України (зараз - Державне агентство екологічних інвестицій України), яке є

центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМ України через міністра екології та природних ресурсів України, та входить до системи органів виконавчої влади. У межах своєї компетенції Державне агентство екологічних інвестицій України забезпечує реалізацію державної політики у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін і виконання вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї.

Порядок підготовки, розгляду, схвалення та реалізації проектів, спрямованих на скорочення обсягу антропогенних викидів парникових газів, затверджений Постановою КМ України, передбачає порядок реалізації процедур спільного впровадження, під час яких власник має право реалізувати обсяги скорочення викидів парникових газів, що утворилися внаслідок ефективної реалізації ним природоохоронних (кліматохоронних) заходів [10, с.273].

Аналізуючи наведений вище перелік нормативно-правових актів щодо охорони клімату, можна зробити висновок, що переважно всі вони спрямовані на виконання міжнародних зобов'язань. Вважаємо, що національна нормативно-правова база цієї сфери знаходиться на початковій стадії формування і потребує наявності єдиного кодифікованого акта її регулювання.

Література:

1. IPCC. Special Report on Global Warming of 1.5 °C [Електронний ресурс] / IPCC – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ipcc.ch/sr15/>
2. Конституція України, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Іванюта Д. О. Правове регулювання охорони клімату в умовах євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] / Д. О. Іванюта – Режим доступу до ресурсу: <http://ndipzir.org.ua/conference/2018/06/Ivaniuta.pdf>.
4. Рамкова Конвенція ООН зі зміни клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_044/page

5. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 11.12.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon2.rada.gov.ua/rada/show/995_801](http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/995_801)

6. Про затвердження Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату» від 18.08.2005 № 346-р- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/346-2005-%D1%80>.

7. Паризька угода ООН [Електронний ресурс].–Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161

8. Кузнєцова С. Національне законодавство України щодо охорони клімату і перспективи його вдосконалення / С. В. Кузнєцова // [Держава і право. Юридичні і політичні науки](#). - 2014. - Вип. 66. - С. 211-219. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2014_66_27

9. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від від 16.10.1992 № 2707-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>

10. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. / [О. М. Шуміло, І. В. Бригадир, В. А. Зуєв та ін.] ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2014. – 386 с.

УДК 342.951:656.61(477)

Юридичні науки

ЩОДО ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ МОРЯКІВ

Данилова І. О.,

старший викладач кафедри морського права

Навчально-наукового морського гуманітарного інституту

Одеського національного морського університету,

адвокат,

м. Одеса, Україна

Робота моряків супроводжується фізично та психологічно важкими умовами, а також недостатнім рівнем захисту соціально-економічних, у тому

числі трудових прав та інтересів. Хоча Міжнародною організацією праці протягом багатьох десятиліть вживаються нормотворчі зусилля в цьому напрямі. Так, згідно з хронологією їх прийняття насамперед варто вказати на такі міжнародно-правові акти МОП, спрямовані на захист праці моряків: Конвенція № 16 “Про обов’язковий медичний огляд дітей та підлітків, зайнятих на борту суден” від 25.10.1921 р.; Конвенція № 22 “Про трудові договори моряків” від 7 червня 1926 р.; Конвенція № 55 “Про зобов’язання судновласників у разі хвороби, травми або смерті моряків” від 6 жовтня 1936 р.; Конвенція № 73 “Промедичний огляд моряків” від 6 червня 1946 р.; Конвенція № 113 “Про медичний огляд рибалок” від 19.06.1959 р.; Рекомендація № 78 “Щодо забезпечення судновласниками суднового екіпажу постільними, столовими та іншими речами” від 6 червня 1946 р.; Конвенція № 109 “Про заробітну плату, робочий час на борту суден та склад суднового екіпажу” (переглянута у 1958 р.) від 14 травня 1958 р.; Конвенція № 134 “Про запобігання виробничим нещасним випадкам серед моряків” від 14 жовтня 1970 р.; Рекомендація № 154 “Щодо безперервності зайнятості моряків” від 13 жовтня 1976 р.; Рекомендація № 153 “Щодо захисту молодих моряків” від 13 жовтня 1976 р.; Конвенція № 163 “Про соціально-побутове обслуговування моряків в морі та в порту” від 24 вересня 1987 р.; Конвенція № 178 “Про інспекцію умов праці та побуту моряків” від 8 жовтня 1996 р.; Конвенція № 179 “Щодо найму і працевлаштування моряків” від 8 жовтня 1996 р.; Рекомендація № 186 “Щодо найму і працевлаштування моряків” від 8 жовтня 1996 р.; Конвенція № 180 “Про робочий час моряків і склад суднового екіпажу” від 8 жовтня 1996 р.; Рекомендація № 187 “Щодо заробітної плати моряків, робочого часу та складу суднового екіпажу” від 8 жовтня 1996 р. та інші міжнародні-правові акти. Положення згадуваних міжнародно-правових актів МОП були узагальнені та частково переглянуті Конвенцією МОП “Про працю в морському судноплаванні”, що була прийнята у 2006 р. [1], але на превеликий жаль до сьогодні не ратифікована Україною.

Підкреслимо, нормами цієї Конвенції встановлюється механізм забезпечення морякам гідних умов праці та захисту їх прав за кордоном. В ній йдеться про мінімальний вік прийому на роботу, трудовий договір, кількість годин

роботи та відпочинку, оплату праці, щомісячну оплачувану відпустку, репатріацію після закінчення трудового контракту, медичні послуги на борту, користування послугами ліцензованих приватних служб найму та працевлаштування, проживання, харчування і столове забезпечення, охорону здоров'я та забезпечення безпеки, запобігання нещасним випадкам та розгляд скарг моряків.

Україна сьогодні перебуває на третьому-четвертому (за окремими оцінками – на сьомому) місці в світі за кількістю моряків, які працюють на судах під іноземними прапорами. В міжнародному торговельному судноплавстві постійне працевлаштування отримують від 100 до 150 тис. моряків-громадян України. Їх високий професіоналізм, рівень теоретичної та практичної підготовки дозволили нашій державі зайняти гідне місце на міжнародному ринку праці і увійти до «Білого списку» Міжнародної морської організації (International Maritime Organization, ІМО). Меморандуми про визнання українських дипломів моряків підписано з 53 країнами [2].

Зважаючи на вищевказане, вважаємо, що ратифікація Україною Конвенції МОП сприятиме належному захисту прав українських моряків і забезпеченню гідних умов їх праці, а поки що, на жаль, вони позбавлені передбаченої міжнародними стандартами допомоги при безпідставних затриманнях та арештах, при «працевлаштуванні» через крюїнгові фірми-«одноденки».

Література:

1. Конвенція Міжнародної організації праці 2006 року про працю в морському судноплавстві. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_519

2. Михайлов А. На сьогоднішній день на мировом рынке труда моряков Украина занимает почетное седьмое место. URL: <http://www.slovo.odessa.ua/news/18367-na-segodnyashniy-den-na-mirovom-rynke-truda-moryakov-ukraina-zanimaetpochetnoe-sedmoe-mesto.html#ixzz4ioqZ6v1B>

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ У БОРОТЬБІ З
ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Деркаченко Ю.В.

*к.ю.н., доцент кафедри права
Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая
м. Київ Україна*

Яковенко Ю. Л.

*доцент кафедри історії України
і правових дисциплін
Донбаського інституту техніки та менеджменту
ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»
м. Краматорськ, Україна*

Внаслідок глобалізації і, зокрема, виникнення і поширення організованої злочинності, усі системи правосуддя стикаються з рядом нових труднощів, тому міжнародне співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю останніми роками активно розширюється і поглиблюється. Злочинці, які діють у складі організованих злочинних угруповань, мають мобільність і прагнуть уникнути покарання, діючи через міжнародні кордони [2, с.418].

Теоретичні та практичні основи міжнародного співробітництва у протидії злочинності розробляли: О. М. Бандурка, О. В. Бедро, Є. М. Блажівський, О. М. Гумін, І. В. Пшеничний, С. В. Овчинський, О. В. Сапін, А. П. Слободян, О. В. Танкевич, О. М. Толочко, Л. Д. Удалова, О. О. Штанько, Л. Л. Фролова та ін.

Більшість держав світу вважає міжнародне співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю невідкладною необхідністю. Вони бачать нагальну потребу у проведенні комплексних процесуальних реформ, а також у нарощуванні потенціалу у галузі співробітництва на міжнародному рівні. Для деяких країн нарощування потенціалу для міжнародного співробітництва у рамках власних систем кримінального судочинства представляє, щонайменше, справжню

проблему. Під міжнародним співробітництвом у боротьбі із злочинністю розуміється об'єднання зусиль держав та інших учасників міжнародних відносин з метою підвищення ефективності попередження злочинів, боротьби з ними і виправлення правопорушників [1, с.303].

До теперішнього часу міжнародне співробітництво у сфері боротьби із злочинністю і охорона правопорядку, забезпечення захисту прав і свобод людини відбувається на трьох рівнях:

- співробітництво на двосторонньому рівні (надання правової допомоги у кримінальних справах, видача злочинців, екстрадиція);

- співробітництво держав на регіональному рівні (наприклад, серед країн - членів Ради Європи, АТЭС, СНД та ін.);

- співробітництво держав у рамках багатосторонніх угод (договорів). Основним змістом багатосторонніх угод (договорів) про спільну боротьбу з окремими злочинами являється визнання сторонами цих діянь на своїй території злочинними і забезпечення невідворотності їх покарання.

Міжнародне співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю здійснюється державами у рамках ООН такими органами, як Рада Безпеки, Міжнародний Суд, Екологічна та Соціальна Ради, Комітети Генеральної Асамблеї, зокрема, Комісія з правових питань, Комісія із соціальних та гуманітарних питань, Комісія з прав людини, Комісія з боротьби зі злочинністю тощо. В Україні діє осередок Міжнародної комісії кримінальної поліції – Національне центральне бюро Інтерполу на підставі однойменного Положення [3, с.124].

Політика та правова основа співробітництва у галузі протидії організованим злочинним групам на міжнародному рівні сьогодні оснований на загальних принципах міжнародного права, які закріплені нормативно в двох великих групах документах:

- а) міжнародних пактах, угодах і конвенціях, що формують загальні принципи і вектори міжнародної співробітництва у досліджуваній галузі. Серед них, особливе місце належить нормам, прийнятим у рамках ООН: Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 р. (з поправками, внесеними відповідно до Протоколу 1972 р.),

Конвенція ООН про психотропні речовини 1971 р., ратифікована 27 жовтня 1978 р., Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р., ратифікована Україною у 1991 р., Конвенція ООН про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним способом від 8 листопада 1990 р., підписана 29 травня 1997 р., Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, ратифікована Україною 4 лютого 2004 р;

б) договорах, що формують політику і практику держав в їх спільній боротьбі із злочинністю [1, с.305].

У більшості конвенцій про боротьбу із злочинністю встановлюється, що зафіксовані в них правопорушення підпадають під юрисдикцію тієї держави, на чийй території вони здійснені, або якщо вони здійснені на борту судна або літального апарату, зареєстрованого в цій державі, або якщо передбачуваний правопорушник є громадянином цієї держави. Також у багатьох конвенціях передбачається юрисдикція держави, на території якого виявився передбачуваний правопорушник.

Основний механізм реалізації міждержавних багатосторонніх і двосторонніх договорів з питань кримінального судочинства в Україні регламентується Кримінальним процесуальним кодексом України та Інструкцією про порядок виконання європейських конвенцій з питань кримінального судочинства, затвердженою спільним наказом Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Верховного Суду України, Державного департаменту України з питань виконання покарань від 29 червня 1999 р. № 34/5/22/130/512/326/73 [1, с. 305].

Проблема вдосконалення міжнародної співробітництва в галузі боротьби із злочинністю нині є одним з найбільш актуальних в діяльності право охоронних органів розвинених країн світу. Сучасна злочинність придбала якісно нові форми, посилилася її корислива спрямованість, значно зросла кількість злочинів, що мають міжнародні зв'язки. Поліція виявляє все більшу кількість міжнародних злочинних угруповань. Тому необхідно продовжити уніфікацію національного законодавства із врахуванням досвіду ООН щодо протидії організованій злочинності в світі.

Література:

1. Гула Л. Ф. Міжнародне співробітництво у протидії злочинам, що вчиняються організованими злочинними групами / Л. Ф. Гула // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2015. - № 825. - С. 302-307
2. Філяніна Л. А. Міжнародне співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю / Л. А. Філяніна // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2012. - № 2. - С. 417-425.
3. Міщенко Т. М. Міжнародне співробітництво по боротьбі з організованою злочинністю, що супроводжується корупційними зв'язками[Електронний ресурс] / Т. М. Міщенко // Право.ua. - 2015. - № 2. - С. 121-126. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_2_23

УДК 342

Юридичні науки

ЧИ ІСНУЄ ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В УКРАЇНІ?

Діхтяр А.М.

*студентка юридичного факультету
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Статтею 3 Основного закону України – Конституції України проголошено: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [2].

З огляду на вищевказане, в Україні не існує гендерної нерівності, адже відповідно до Конституції всі у своїх права рівні. Проте, чи насправді це так? Взагалі, права жінок не реалізуються в жодній країні світу. Але, Україна, як і будь-яка інша демократична держава, повинна ефективно забезпечувати права

незалежно від статті, і ці права повинні максимально використані кожним із нас.

Проблемами гендерних питань займалися такі радянські дослідники, як: Н. Грицак, Т. Мельник, Л. Смоляр, Ю. Роцін та ін.

В свою чергу, особливе місце займають наукові праці канадської дослідниці Р. Кук, яка виділяє міжнародне право жінок в окрему галузь права, обґрунтовуючи це тим, що права жінок не укладаються в традиційне розуміння прав людини і тому не можуть бути забезпечені в рамках існуючої доктрини міжнародного захисту прав людини [1].

Рівність людей – однаковість їх соціальних можливостей не лише у користуванні своїми правами, а і у виконанні суспільних обов'язків. Отже, можна виокремити такі параметри рівності чоловіків та жінок:

1. Права людини як права жінки. В основі порушення принципу рівності, який передбачений Конституцією України, виступає таке явище як дискримінація, що руйнує основи справедливості, демократії та призводять до порушення жіночих прав.

2. Рівні права та свободи є найважливішими елементами гендерної рівності.

3. Права та свободи людини повинні бути визнаним стандартом у політичній, соціальній, економічній та культурних сферах. Дані стандарти сформульовані у Конституції України та міжнародних документах й підлягають обов'язковому виконанню.

4. Права, обов'язки та відповідальність є основними складовими елементами правового становища особи у соціумі. Отже, саме вони визначають стандарт рівності у Конституції України та законодавчих актах [3].

Зараз в Україні існує складна та суперечлива ситуація щодо захисту прав жінок, хоча, слід зазначити, що в Україні добре розроблено систему нормативно-правових актів, які регулюють права жінок відповідно до норм міжнародного права. Україна ратифікувала такі документи, як: Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародні пакти з прав людини (1966 р.), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок (1952 р.), Конвенції з прав жінок (1952 р.) та інші [4].

Проте, не дивлячись на те, що в Україні на законодавчому рівні нібито все добре з вирішенням проблем гендерної нерівності, однак в реальному житті таке явище все ж таки існує.

Серед найбільших проблем слід визначити такі:

1. Насилля в сім'ї – цю проблему найважче досліджувати, оскільки офіційна статистика правоохоронних органів не повідомляє, який саме відсоток злочинів проти особи скоєно в сім'ї. Статистика зазвичай складена на основі судових справ чи навіть звернень до правоохоронних органів.

2. Дискримінація на ринку праці серед безробітних жінки становлять 70-80%. З них кожна четверта має дітей до 16 років.

3. Рівень середньої заробітної плати жінок на третину нижчий, ніж у чоловіків, хоча жінок з вищою освітою більше, ніж чоловіків.

4. Професійна дискримінація за статевою ознакою.

5. Насилля проти жінок.

6. Високий рівень злочинів проти особи, жертвами яких є жінки [1].

Отже, на сьогодні існує велика кількість проблем, що пов'язані із гендерною нерівністю чоловіка та жінки в суспільстві. Стан прав жінок не відповідає демократичним стандартам розвитку України, тому, необхідно належним чином забезпечувати права жінок як державними органами, так і суспільством загалом.

Література:

1. Донець В.Р. Політика позитивної дискримінації щодо проблеми гендерної рівності на сучасному етапі розвитку міжнародного права. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського: матеріали четвертої міжнар. наук. конф., Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2013. С. 167-173.

2. Конституція України: офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

3. Мельник Т. Міжнародний гендерно-правовий аспект проблеми прав людини в Україні. Український журнал про права людини, 2005. Вип. № 2.

4. Мельник Т. Гендерний аналіз українського суспільства, 1999. С. 17-45.

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

*Діхтяр А.М.**студентка юридичного факультету
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

У сучасних умовах розвитку формується нове політичне бачення демократичного суспільства, зокрема з урахуванням підвищення ролі жінок в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, паритетної участі чоловіків і жінок у державному управлінні.

Проблему дискримінації за статевою ознакою, в тому числі в сфері зайнятості в Україні, у своїх роботах досліджували такі науковці, як: І. Лаврінчук, Т. Марценюк. Зміни співвідношення між чоловіками та жінками на керівних управлінських посадах, специфіка кар'єрного зростання державних службовців різної статі були визначені М. Пірен, Н. Грицяк, О.М. Іваницькою.

Гендер здебільшого розуміється як соціальна надбудова над біологічною статтю або як соціальна стать. Образно кажучи, «гендер - це «культурна маска» статі, що визначається нашими соціокультурними уявленнями» [3], тобто гендер позначає рольові соціальні очікування представників жіночої і чоловічої статі. На відміну від поняття «стать» гендер стосується не суто фізіологічних властивостей, за якими різняться чоловіки і жінки, а соціально сформованих рис, притаманних «жіночості» (femininity) і «мужності» (masculinity) [2].

Канадські вчені інтерпретують гендер як окреслений набір характеристик у культурному аспекті, що визначає соціальну поведінку жінок і чоловіків та відносин між ними, тобто гендер стосується не просто жінок або чоловіків, а відносин між ними і шляхів, за допомогою яких ці відносини будуються в суспільстві. Гендер є аналітичним знаряддям для розуміння соціальних процесів [1]. Категорію «гендер» вітчизняні науковці активно почали використовувати на початку 1990-х рр. у політичному і правовому аналізі проблем рівності соціальних статей.

В свою чергу, державну гендерну політику можна розуміти як стратегічну діяльність держави, що здійснюється шляхом спільних дій усіх зацікавлених суб'єктів з метою надання рівних можливостей жінкам і чоловікам у користуванні гарантованими правами та свободами, створення умов для самореалізації особистості та є інтегруючим компонентом усіх напрямів державної кадрової політики [7].

Одним з позитивних проявів реалізації гендерної політики є прийняття Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків», метою якого є досягнення паритетного становища жінок та чоловіків у всіх сферах діяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей, ліквідації дискримінації по статевій ознаці та застосуванню спеціальних тимчасових заходів по усуненню дисбалансу між можливостями чоловіків та жінок для реалізації рівних прав декларованих Конституцією України та Законами України [5].

Статтею 1 цього ж Закону визначено поняття «гендерної дискримінації», або «дискримінації за ознакою статі», що означає: «дії, чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для чоловіків і жінок [5].

Гендерна політика в системі державної служби України має спрямовуватися на забезпечення збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень, що сприятиме формуванню нового світогляду щодо ролі жінки у сфері управління, а відтак, утвердженню гендерної рівності. А як зазначено в Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки, забезпечення гендерної рівності є одним із першочергових завдань реалізації державної кадрової політики [8].

Певні кроки в напрямі забезпечення гендерної рівності - зроблені. Проте, незважаючи на законодавче закріплення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у громадсько-політичній сфері, в Україні мають місце деформації гендерної державної політики, зокрема, щодо кількості представників різної статі в органах державного управління.

Через проблеми гендерної стереотипізації на державній службі виникає, переважно, дискримінація жінок, яка виявляється у недостатньому рівні врахування їх пропозицій у процесі ухвалення управлінських рішень, а також у стійкій тенденції швидшого кар'єрного просування чоловіків у порівнянні з жіночою статтю [6]. Однією з особливостей функціонування державної служби на сучасному етапі в Україні є переважаюча зайнятість у ній жінок, яка постійно зростає.

Співвідношення державних службовців за категоріями посад демонструє, що чим вища посада, тим менша кількість жінок її обіймає. Серед керівників першої категорії лише 31,9 % жінок, в той же час як на сьомій категорії понад 73 %. Що стосується спеціалістів, то тут така сама ситуація: друга категорія – 30,2 % та сьома категорія – 83,3 % жінок [4]. Це може бути ознакою дискримінації жінок у процесі прийняття управлінських рішень.

Отже, гендерну політику в системі державної служби можна визначити як комплекс дій органів державної влади щодо забезпечення державним службовцям відповідного соціального статусу згідно з освітою, особистими і професійними якостями та культурно-інтелектуальним потенціалом на основі інституційного гарантування рівних можливостей жінкам і чоловікам у світлі гендерної демократії. Сутність гендерної політики в системі державної служби полягає в послідовному здійсненні конструктивних дій, спрямованих на утвердження гендерної рівності в органах державної влади, що передбачає:

1. гарантування прав та свобод жінок і чоловіків та рівних можливостей у користуванні цими правами та свободами;
2. створення однакових умов для самореалізації, розвитку лідерських якостей та набуття людиною соціального статусу відповідно до потреб, інтересів і здібностей жінки і чоловіка;
3. визнання того, що мають бути враховані специфічні інтереси жінок і чоловіків під час розробки програм та проектів;
4. справедливе ставлення до жінок і чоловіків та до оцінювання результатів їхньої діяльності;
5. забезпечення однакових можливостей для жінок і чоловіків робити свій

внесок у політичний, соціальний, економічний і культурний розвиток;

6. гарантування прав щодо доступу чоловіків і жінок до розподілу економічних і соціальних ресурсів;

7. сприяння розвитку партнерства між жінками і чоловіками на основі принципів демократії;

8. створення передумов формування гендерно збалансованого державного кадрового апарату, особливо його керівного складу [7].

Як висновок, можна зазначити, що проведення гендерної політики у сфері державної служби України має передбачати системну роботу органів державної влади на основі комплексного підходу до розв'язання проблеми рівності жінок і чоловіків, що окреслюється як парадигма: формування гендерної свідомості державних службовців, подолання гендерних стереотипів і гендерної сліпоти, створення умов для самореалізації особистості, забезпечення жінкам рівного соціального статусу з чоловіками відповідно до їхніх якостей і можливостей, розвиток гендерної культури, утвердження гендерної рівності, реалізація гендерної паритетності, досягнення гендерно-збалансованої участі у прийнятті управлінських рішень.

Співвідношення жінок та чоловіків на державній службі нижчої категорії складається на користь представниць жіночої статі, проте збільшення кількості жінок-керівників в останні роки є недостатнім для подолання відповідної дискримінації у сфері державної служби.

Подолання негативних явищ гендерного характеру сприятиме встановленню на державній службі гендерної рівності, яка, безперечно, є однією з ознак правової держави і посідає важливе місце у забезпеченні розвитку здорового суспільства та знаходиться в центрі економічного та соціального прогресу.

Література:

1. Агеєва В.П. Основи теорії гендеру: навч. посіб. Київ: К.І.С., 2004. 536 с.
2. Артеменко Л.М. Впровадження гендерних підходів в діяльність державних органів влади, місцевого самоврядування та громадських організацій: навч.-метод. посіб. Чернігів, 2008. 54 с.

3. Воронина О.А. Глоссарий (по гендерной теории).
4. Василевська Т.Е., Грицяк Н.В., Пірен М.І., Іваницька О.М. Гендерні аспекти державної служби: монографія. Київ, 2002. 336 с.
5. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р. № 2866-IV, 2005. №52. Ст. 561.
6. Лаврінчук І.П. Трудове законодавство України. Гендерна експертиза. Київ: Логос, 2001. 70 с.
7. Марценюк Т. Гендерна дискримінація на ринку праці в Україні: соціологічний аналіз. Праця і закон, 2008. № 2 (98). С. 16-19.
8. Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки: схвалено Указом Президента України від 01.02.2012 р. № 45/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>.

УДК 341

Юридичні науки

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ АКТІВ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Діхтяр А.М.
студентка юридичного факультету
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна

На сучасному етапі розвитку суспільства нормативно-правова база, яка захищає права жінок у цілому світі та після результатів феміністичних рухів по всьому світу – недоречно говорити про дискримінацію жінок у суспільстві. За даними ООН: «немає жодного регіону, країни чи культури, в якій би жінки не зазнавали насильства» [6].

За останнє століття питання щодо захисту прав жінок піднімається та відстоюється у багатьох міжнародних документах, таких як: Загальна декларація прав людини (1948 р.), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм

дискримінації щодо жінок (1979 р.), Європейська декларація про рівність чоловіків та жінок (1988 р.) та ін.

Проте, проблема вищезазначених документів полягає в тому, що більша частина з перерахованих документів мають обов'язкову юридичну силу лише для держав, що належним чином висловили на них згоду. Такі країни зобов'язуються звітувати щодо виконання їм вимог та надавати спеціальним міжнародним інстанціям повноваження контролювати таке виконання.

Щорічний індекс гендерної рівності (The Gender Equity Index) – комбінований показник Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), він дає змогу визначити рівень життя жінок. Україна в цьому списку займає 41 місце серед 160 країн. На першому місці – Швейцарія, на останньому – Ємен [2].

В Ємені, країні-антилідеру даного рейтингу, де-юре мало б бути все добре, адже в Конституції країни закріплені рівні права для всіх громадян. Однак, у тій самій Конституції є уточнення про закони шаріату, згідно яких «жінки є сестрами чоловіків», а їхні права та обов'язки «визначаються шаріатом та керуються законом». В Ємені, наприклад, досі платять за викуп за наречених та видають заміж за літніх чоловіків неповнолітніх дівчат. А жертв зґвалтувань дуже часто звинувачують в проституції. В судах свідчення жінок сприймають як «півсвідчення». Майже половина єменських дівчат стають матерями у підлітковому віці. Лише 35% жінок – грамотні [3].

В свою чергу, у Афганістані, наприклад, більше 85% жінок неграмотні, лише 18% дівчат у навчанні доходять до старшої школи. Наслідком цього є той факт, що самі ж чоловіки-афганці, вважаючи, що жінка взагалі не повинна навчатися – підпалюють навчальні заклади. Середня тривалість життя афганської жінки становить лише 51 рік. Понад половини жінок в Афганістані вже заручені або одружені до 12-ого віку, також часто дівчат віддають заміж в якості погашення боргу чи вирішення спору. Щодо роботи, то жінка в Афганістані може працювати, проте, лише з дозволу родичів-чоловіків. Однак,

за останні роки зросла кількість жінок у парламенті, жінки є також у поліції. А найпопулярнішою професією серед жінок є професія кравчині [4].

Нічим не краща ситуація в Республіці Нігерія. Правоохоронні органи Нігерії наголошують, що насилля проти жінок є абсолютним табу, але самі жінки вже звикли і вважають згвалтування та побої нормою. За словами активістів, жінки, які звертаються до поліції із заявою про насилля не можуть розраховувати на правосуддя. У більшості випадків їм порадять «повертатися додому і з'ясувати, якою поведінкою жінка заслужила на покарання». Лише 15% жінок в Нігерії – освідченні. В цій країні присутні випадки рабовласництва: коли жінку продають у рабство, вона не лише стає сексуальною рабинею, а й безкоштовним працівником на плантаціях, як наприклад, що вже давно у всьому світі визнано неприпустимим [3].

Що стосується рідної країни, то в Україні досі існує радянський анахронізм. Жінці заборонений доступ до близько 450 професій. За статистикою Національної поліції кількість звернень до поліції за фактами насильства в сім'ї – це близько 130 тисяч у рік [5]. Ще однією формою дискримінації є менша оплата праці жінок у порівнянні з чоловіками на тих самих посадах. Також нашій державі притаманні закріплення дискримінаційних стереотипів щодо жінок на керівних посадах та у владі та відсутність будь-якої відповідальності клієнтів у секс-індустрії.

Отже, чому міжнародні норми так складно і довго перевтілюються в якісь позитивні практичні наслідки для конкретних людей? Тому що міжнародна норма – лише важливий орієнтир, а не засіб вирішення всіх проблем в один крок [1].

Разом з тим, відповідальність за належний розвиток законодавства та правозастосовної практики залишається у держави та її органів, а відповідальність за формування безпечного простору для життя – частково на кожній людині.

Література:

1. Зайцева О. Захист прав жінок : чому міжнародні конвенції погано працюють. Гендер в деталях, 2017. Вип. № 27.

2. Індекс гендерного рівності за версією ПРООН. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/gender-equity-index-un/info>.

3. Мельник Х. Нерівні права : Де у світі жінкам живеться найважче. Lustrum, 2017.

4. Сергеева С.М. Міжнародно-правовий захист прав жінок : історія і сучасність. Часопис Київського університету права, 2011., № 3. С. 284-287.

5. Список професій, заборонених для жінок, - спадщина радянської доби. URL: <http://krona.org.ua/spusok-profes-zaboron-dlya-jinok.html>.

6. Чорна О. Топ-10 порушень прав жінок в Україні. Центр інформації про права людини, 2017.

УДК 341

Юридичні науки

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЖІНОК

Діхтяр А.М.

*студентка юридичного факультету
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Рівноправність – найважливіша основа будь-якого демократичного суспільства, що прагне до соціальної справедливості та поваги прав людини.

Проблема дискримінації набуває особливої актуальності у зв'язку з численними порушеннями прав жінок, зокрема, через недостатній захист від насильства, недотримання прав на участь у здійсненні міжнародної і внутрішньодержавної політики, а також нерівність між чоловіками і жінками у сфері праці.

Захисту прав жінок присвячено багато праць таких науковців, як: Х. Чарльсворта, Е. Бредні, Х. Крюгера, В. Брайтона та інших.

В свою чергу, особливе місце займають наукові праці дослідниці Р. Кук, яка виділяє міжнародне право жінок в окрему галузь права, обґрунтовуючи це тим, що права жінок не укладаються в традиційне розуміння прав людини і тому не можуть бути забезпечені в рамках існуючої доктрини міжнародного захисту прав людини [2].

Питання про необхідність створення спеціального механізму захисту прав жінок вперше було поставлено на міжнародному рівні на початку ХХ століття. Міжнародною організацією праці було прийнято ряд документів, серед яких найголовнішими є:

1. Конвенція про право жінок у нічний час від 29 жовтня 1919 року.
2. Рекомендація щодо праці жінок у нічний час у сільському господарстві від 25 жовтня 1921 року [1].

В сучасному світі жінки намагаються протистояти дискримінації за ознакою статі у різних сферах життя. Проте в Україні, поки що, у більшості випадків ця боротьба – безуспішна.

Значна увага жінок приділяється до вирівнювання у правах, що пов'язані з трудовою діяльністю. Такі як: право на однакові можливості при найманні на роботу, право на вільний вибір професії чи роду роботи, право на рівну винагороду. Найбільш гучною у цьому питанні стала справа «Денисенко проти Credit Suisse».

На хвилі протесту проти дискримінації жінок все більшої популярності набирає фемінізм. Фемінізм - низка політичних, суспільних рухів та ідеологій, які поділяють спільну мету: визначити, встановити і досягти політичної, економічної, культурної, особистої та соціальної рівності жінок та чоловіків [5]. Це включає боротьбу з гендерними стереотипами та встановлення можливостей для жінок у сфері освіти та праці, рівні з можливостями чоловіків. Кінцевою метою фемінізму є усунення сексизму та подолання гендерної нерівності.

Термін «фемінізм» з'явився тільки у 80-ї роках ХІХ століття. Основоположником цієї течії вважають Джона Стюарта, який писав, що впродовж тисячоліть жінка перебуває в нерівному з чоловіком становищі й це є головним гальмом розвитку людства [4].

На сьогоднішній день існує велика кількість міжнародних договорів та документів, які сприяють утвердженню гендерної рівноваги, основоположними документами є:

- Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.);

- Документи Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН з питань гендерної рівності (2000 р.);
- Декларація Тисячоліття (2000 р.).

Ці документи стали фундаментом у процесі утвердження принципу рівності жінок і чоловіків та основою формування єдиної глобальної гендерної політики [2].

Т. Мельник зазначив, що міжнародні документи щодо гендерної рівності є методологією постановки й підходів до розв'язання гендерних проблем на регіональному і національному рівнях. У них юридично визначено механізм забезпечення гендерної рівності. Документи містять юридичні гарантії захисту прав жінок. Особливістю такого правозахисного законодавства полягає в тому, що воно має державну основу, а саме формується через досягнення угод між державами. Держави, що ратифікували конвенції, юридично зобов'язані їх виконувати [3].

Отже, права жінок і є невід'ємною складовою частиною загальних прав людини. Повна і рівноправна участь жінок у політичному, громадянському, економічному, суспільному і культурному житті на національному, регіональному та міжнародному рівнях, а також ліквідація всіх форм дискримінації за ознакою статі є першочерговими цілями міжнародного співтовариства.

У середині ХХ століття намітилися зміни у розгляді міжнародною спільнотою шляхів захисту прав жінок, що було обумовлено зміною в їх розумінні. Тому, завданням держав є забезпечення жінкам рівних з чоловіками можливостей для їх реалізації.

Література:

5. Гончарова Ю.А. Законодавче забезпечення міжнародного захисту прав жінок. Часопис Київського університету права, 2013. № 1. С. 335-339.

6. Донець В.Р. Політика позитивної дискримінації щодо проблеми гендерної рівності на сучасному етапі розвитку міжнародного права. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського: матеріали четвертої міжнар. наук. конф., Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2013. С. 167-173.

7. Мельник Т. Міжнародний гендерно-правовий аспект проблеми прав людини в Україні. Український журнал про права людини, 2005. Вип. № 2.

8. Beasley, Chris. What is Feminism? 1996. New York: Sage. С. 3-11.

9. Hawkesworth M.E. Globalization and Feminist Activism. Rowman & Littlefield, 2006. С. 25-27.

УДК 342

Юридичні науки

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

*Діхтяр А.М.
студентка юридичного факультету
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Питання рівності в правах між чоловіком та жінкою є актуальним для кожної держави. Адже, думки різних людей часто діаметрально протилежні: від того, що повинна бути абсолютна рівність, до того що такої рівності принципово бути не може. З огляду на це, дана тема є актуальною.

У наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених, таких як В. Покришук, С. Коваль, О. Піжук, В. Данюк, Н. Вишневська, та ін. аналізуються різноманітні аспекти гендерної нерівності та шляхи її подолання.

Становлення громадянського суспільства - процес складний і багатоманітний. Він, в числі інших демократичних перетворень, передбачає утвердження рівних можливостей для самореалізації як жінок, так і чоловіків (гендерної рівності) [1]. Як свідчать останні дослідження загальноєвропейських організацій, на сьогодні 64% європейців вважають, що в Європі ще й досі поширена дискримінація за ознакою статі.

Понад половини громадян Європейського Союзу вважають, що недостатніми є заходи, що вживаються для забезпечення рівних можливостей для жінок та чоловіків в їхніх країнах, та вважають необхідним продовження роботи щодо подолання проявів дискримінації, в тому числі й за ознакою статі [2].

Протягом кількох останніх десятиліть світова і національна правотворча практика поповнилися помітною кількістю нових документів стосовно прав людини. Значна частина цих документів відноситься до регулювання правового статусу жінки.

Порівняння змісту розділу II Конституції України з міжнародними актами, зокрема з тими, що складають Міжнародну хартію прав людини, а також з Конвенцією про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, свідчить що в Конституції в основному містяться ті ж гарантії щодо забезпечення прав та свобод жінок, що й в міжнародно – правових актах [3]. Це означає, що Конституція, України відкриває перед державою та жінками України широку сферу можливостей щодо захисту своїх прав та свобод.

Оскільки норми розділу II Конституції подекуди дослівно повторюють зміст міжнародно – правових актів (зокрема – «Загальної декларації прав людини»), то визнання конкретної норми чи закону неконституційним означає його невідповідність міжнародним стандартам [4].

Принцип рівних прав чоловіків та жінок закріплено не лише в Конституції, а й в інших законодавчих актах: Сімейному кодексі України, Кодексі законів про працю, Кримінальному кодексі, Кримінально-процесуальному кодексі, Цивільному кодексі, Кодексі законів про працю, Кодексі про адміністративні правопорушення, Законі України «Про зайнятість населення» та в багатьох інших вітчизняних законодавчих актах.

Конституція України визначає ідеологію і політику держави щодо статусу жінки, її можливостей впливати на економічні та політичні процеси, які відбуваються у суспільстві. В ній, як в основному законі, на законодавчому рівні закріплюється рівність конституційних прав та свобод чоловіка та жінки.

Щодо ствердження рівності в правах статей велике значення має 23 стаття Конституції України, де наголошується, що «кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей» [4]. А тому і жінка і чоловік на конституційному рівні захищені від будь-яких незаконних повинностей.

Варто зазначити, що центром правового регулювання гендерної рівності є стаття 21 Конституції України. Відповідно до неї, усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними [5]. А тому, Основний закон визначає стійкість та ідентичність правових статусів чоловіка та жінки.

Відповідно до частини 2 статті 24 Конституції, рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти, професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям» [6]. Отже, з даних положень, можна стверджувати про логічність, послідовність та чіткість законотворця стосовно конституційно-правового забезпечення рівності чоловіків та жінок у правах і свободах.

Відповідно до визначених тверджень, жінка та чоловік мають в Україні рівні права і свободи в усіх галузях економічного, політичного, соціального і культурного життя. Зокрема правовідносини в галузі майнових і немайнових свобод жінок регулюються головним чином кодифікаційними актами. Серед них: Цивільний і Цивільно-процесуальний кодекс України. Чинне законодавство, визнаючи матеріальні і процесуальні засади охорони прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб і держави не пов'язує цивільно-правові гарантії з суб'єктами права за їх статевими ознаками.

За порушення цивільно-правових норм встановлюється однакова відповідальність, як для жінок, так і для чоловіків. Таким чином, цивільне законодавство України встановлює юридичний захист прав жінок на рівній правовій основі з чоловіками.

Трудове законодавство України в багатьох випадках декларативно захищає права жінок в цій сфері, але знову ж таки реальна ситуація набагато

складніша. Жінкам набагато складніше знайти гарно оплачувану роботу, а декларовані пільги часто сприяють тому, що роботодавці дуже обережно беруть на роботу жінок [7].

Ще однією проблемою, яка вимагає правового втручання з боку держави, є насильство над жінками. Але проблема насильства над жінками в нашому суспільстві не зникає та, нажаль є сталою [2]. Вирішенням даної проблеми може бути: більш детальний, розширений опис в адміністративному і кримінальному законодавстві України системи правового захисту жінок від насильства чи інших незаконних посягань або встановлення більш жорстких покарань.

Верховна Рада України, керуючись Загальною декларацією прав людини, Конвенцією про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, ратифікованими Україною міжнародними договорами про права і свободи особистості, підсумковими документами Всесвітньої конференції із становища жінок: «Дії в інтересах рівності, розвитку і миру» і постановою Верховної Ради України від 12 липня 1995 р. «Про рекомендації учасників парламентських слухань щодо реалізації в Україні Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», надаючи особливого значення ролі сім'ї та жінок у політичному, економічному, історичному та культурному розвитку держави 5 березня 1999 р. Постановою № 475 прийняла Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок [5].

Узагальнюючи зазначене, можна зробити висновок, що законодавство України побудоване на принципах рівноправності жінок і чоловіків у всіх сферах людської життєдіяльності, що свідчить про високий рівень розвитку українського законодавства та його відповідність європейським стандартам. Однак не можна заперечувати, що існуюча система неприпустимості дискримінації жінок та чоловіків на практиці в окремих сферах все ж залишається малоефективною.

У зв'язку з цим держава повинна створити систему гарантій, що забезпечать виконання проголошених законодавством конституційних принципів гендерної рівності.

Література:

1. Власенко Н.С., Виноградов Л.Д., Калачова І.В. Гендерна статистика для моніторингу досягнення рівності жінок і чоловіків. Київ, 2005. 56 с.
2. Декларація про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок. Офіційний вісник України. Київ, 1999. № 11. С. 11-12.
3. Конвенція щодо політики зайнятості. Права людини. Міжнародні договори України. Київ, 1992. 173 с.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України, 1996.
5. Матвієнків С. Гендерна політика: суть, проблеми та українські реалії. Науковий вісник: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. Чернівці: «Рута», 2005. 359 с.
6. Михайльова К.Г., Богословська І.Г., Борисенко О.С., Головнєва І.В., Гога Н.П. Жінки та влада. Жінки в Україні. Київ, 2001. 645 с.
7. Харисова С.Ф. Гендерна політика - шлях консолідації суспільства. Київ, 2001. 645 с.

УДК 4414

Юридичні науки

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Дутка М.Р.

Студент юридичного факультету

Київського національного економічного

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

Докази у процесуальному розумінні - це відомості про будь-які фактичні обставини кримінального провадження, отримані в установленому законодавством порядку, на основі яких встановлюються обставини справи.

У науці про доказування в кримінальному процесі використовуються досягнення різних наук, в тому числі логіки, психології, криміналістики,

судової медицини, психіатрії та ін. Встановити істину та всі обставини в кримінальному провадженні означає пізнати ту подію і всі обставини, що підлягають встановленню в кримінальному провадженню відповідно до того, яке вони мали місце в дійсності.

Очевидно, що істина в кримінальному процесі містить не загальні закони, що характерні для наукової істини, а окремі конкретні факти, важливі для вирішення кримінального провадження. На забезпечення встановлення істини у кримінальному провадженні направлені соціальні, організаційні умови діяльності органів, що здійснюють досудове розслідування, засади їх діяльності, права в доведенні обставин, що підлягають доказуванню, надані всім учасникам кримінального провадження.

Основними засадами доказування в кримінальному провадженні є:

1) Верховенство права;

Сутність принципу верховенства права: Це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Застосування принципу верховенства права у кримінальному провадженні здійснюється з урахуванням практики Європейського суду з прав людини [1].

2) Змагальність;

Ця засада передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими чинним КПК України. Сутність принципу змагальності у кримінальному процесі зводиться до наступного: чітко розмежовуються функції обвинувачення, захисту та вирішення справи; суб'єкти процесу наділені правом відстоювати свої інтереси шляхом змагання між собою; забезпечується рівність

процесуально-правових можливостей сторін обвинувачення і захисту; суд у процесі грає особливу роль як незалежний та неупереджений суб'єкт. Суд не може перебирати на себе ні функцію захисту, ні функцію обвинувачення, так само як і жодна із сторін не може виконувати функції суду [2, с.77].

3) Рівність сторін;

Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених КПК України. Суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків [2, с.78].

4) Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї;

Цей принцип тісно пов'язаний з принципом презумпції невинуватості. Його сутність полягає в тому, що жодна особа не може бути примушена визнати свою невинуватість у вчиненні будь-якого злочину або бути примушеною давати свідчення чи показання, на підставі яких їй потім буде оголошено повідомлення про підозру чи пред'явлено обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення.

Явний приклад застосування даного принципу є Рішення ЄСПЛ: Яременко проти України, Шабельник проти України, Шагін проти України та низка інших.

5) Право на захист;

Підозрюваному, обвинуваченому і підсудному забезпечується право на захист. Слідчий, прокурор, суддя і суд зобов'язані до першого допиту підозрюваного, обвинуваченого і підсудного роз'яснити їм право мати захисника і скласти про це протокол, а також надати підозрюваному, обвинуваченому і підсудному можливість захищатися встановленими законом засобами від пред'явленого обвинувачення та забезпечити охорону їх особистих і майнових прав.

Право підозрюваного обвинуваченого і підсудного на захист включає як право захищатися від підозри та обвинувачення так і право захищати свої особисті і майнові інтереси.

б) Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини;

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи. Суд оцінює докази, базуючись на внутрішньому переконанні.

7) Свобода подання доказів і доведення в суді їх переконливості;

Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених КПК України.

8) Безпосередність дослідження доказів;

Суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них. Це означає неможливість використання як доказів зізнань обвинуваченого, показань свідків, наданих слідчому або прокурору під час досудового розслідування.

Таким чином, розглянуті засади є невід'ємними складовими права на справедливий судовий розгляд. Методологічні основи пізнавальної діяльності знаходять своє вираження в ряді правових вимог. Щоб знати предмет, необхідно вникнути в його суть, охопити всі зв'язки і опосередкування. У кримінальному процесі цей діалектичний закон пізнання виражений у вимозі всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин справи. Основу правових гарантій встановлення істини становить система правових принципів судочинства, кожен з яких має певне значення в забезпеченні висновків.

Література:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа

про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-11>

2. Яновська О.Г. Змагальні засади процесу доказування в кримінальному провадженні // Юридична Україна: наук. журнал. 2013. № 8. С. 77–82.

